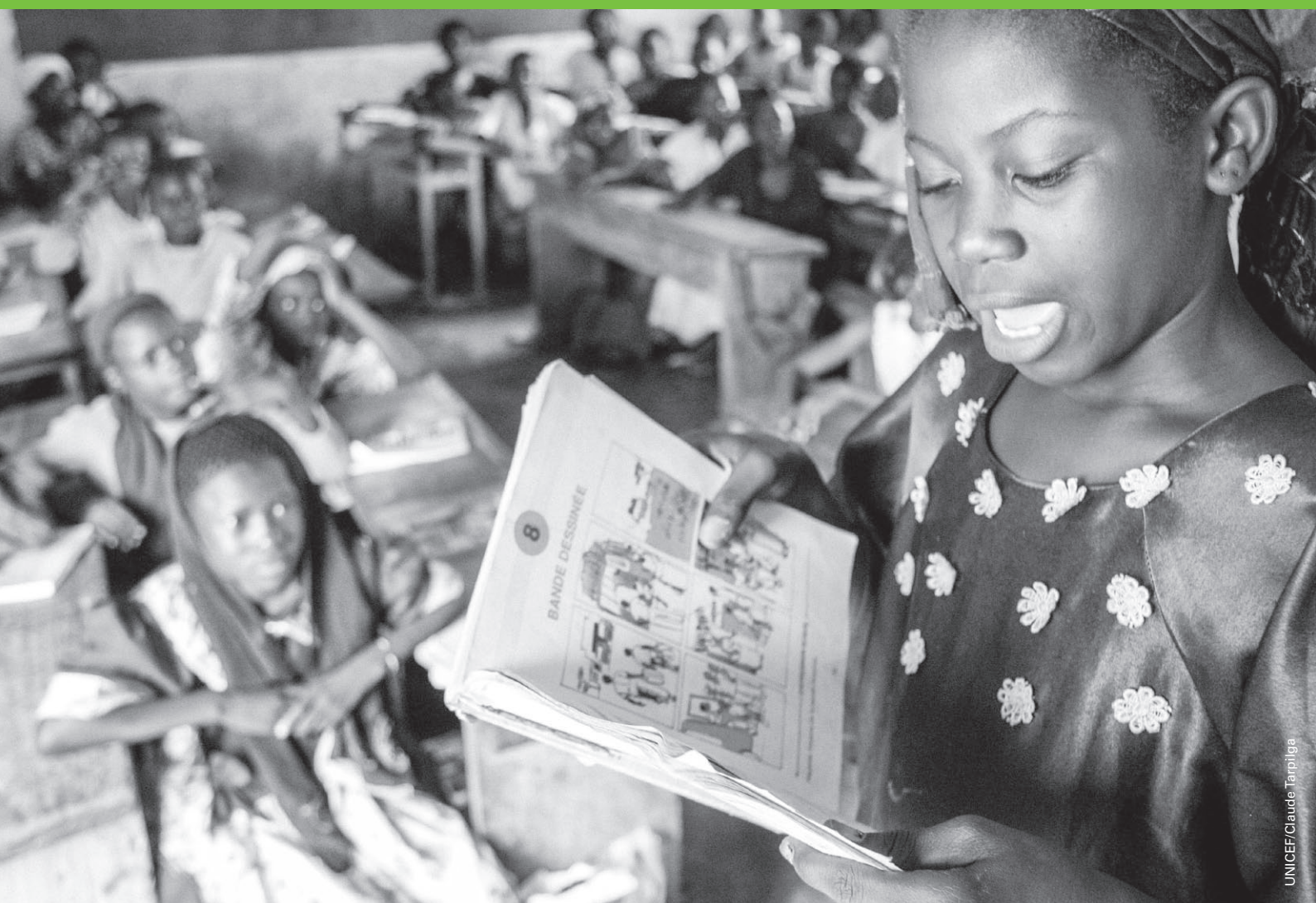

Program Škole za Afriku

Vodič za organiziranje aktivnosti u osnovnim i srednjim školama

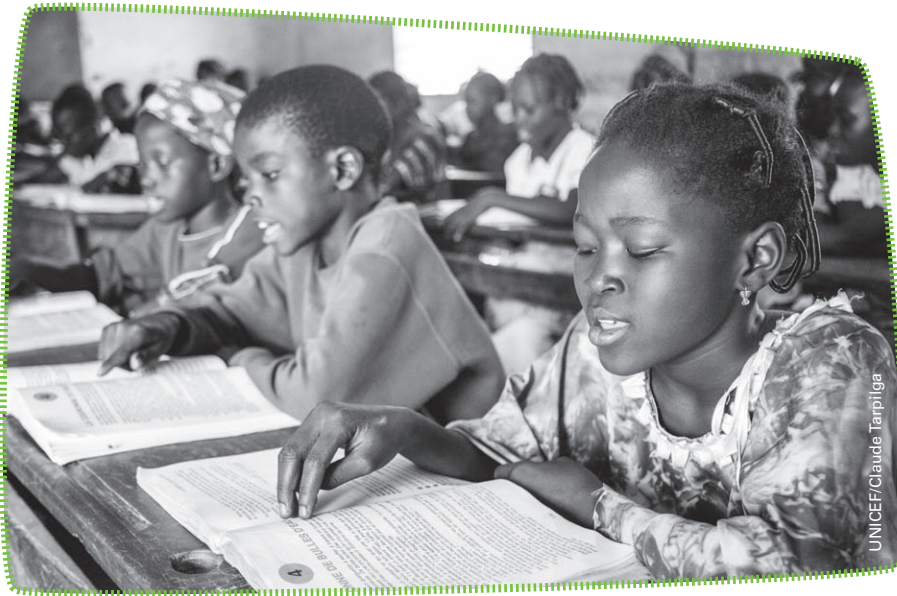

UNICEF/Claude Tarpiliga

SADRŽAJ

UNICEF: Više od 65 godina u službi djece	6
Škole za Afriku – kako je počelo i gdje smo danas?	8
Zašto je obrazovanje važno?	9
Zašto neka djeca ne idu u školu?	10
Škole – prijatelji djece	10
Obrazovanje u kriznim situacijama i situacijama bez pristupa odgojno-obrazovnim ustanovama	11
Burkina Faso – zašto nas trebaju?	14
Burkina Faso – priča iz života	15
Jednostavne – korak po korak – upute za provedbu programa u školi	16
Bilješke za uvodno predstavljanje programa Škole za Afriku	19
Savjeti za komunikaciju s medijima i roditeljima	21
Zanimljive ideje za prikupljanje sredstava	23
Odgoj za razvoj: cjeloživotne vrijednosti u sustavu školstva	27
Prijedlozi edukativnih aktivnosti za rad s učenicima	28
Aktivnosti za učenike nižih razreda osnovnih škola (1. – 4. razred)	28
Aktivnosti za učenike viših razreda osnovnih škola (5. – 8. razred)	32
Aktivnosti za učenike srednjih škola	37
Prilozi	43
Igre iz Afrike	46
Izvori literature koji mogu biti korisni	50

*Kako bismo milijunima djece u Africi
omogućili obrazovanje i bolju budućnost,
trebamo i vašu pomoć.*

Nelson Mandela

Drage učiteljice, dragi učitelji, drage nastavnice,
dragi nastavnici, dragi prijatelji,

možda je upravo sada u nekom malom afričkom selu rođeno dijete koje može postati najpoznatiji pisac modernog doba. U selu ne postoji škola pa možda to nikada nitko neće otkriti, a dijete će odrasti i nikada neće spoznati sve mogućnosti koje nosi u sebi...

Sva djeca svugdje u svijetu imaju ista prava. Svako dijete u sebi krije mnoštvo neslučenih potencijala i iznimnih talenata. Hoće li ikada biti ostvareni, ovisi o mnogo toga, među ostalim i o mjestu rođenja i uvjetima života. Dijete rođeno u Africi i dijete rođeno u nekoj od razvijenih europskih zemalja i dalje nemaju jednake preduvjete za razvijanje svih potencijala koje posjeduju.

Teško je odrastati u uvjetima gdje dječja znatiželja ne pronalazi odgovore i kada najmlađi nisu u prilici biti upravo to što jesu – djeca.

Kroz zajednički program **Škole za Afriku** želimo stvoriti bolje uvjete za odrastanje i život djece u Africi.

Vaša podrška važna nam je kako bismo ostvarili plemenite ciljeve ove humanitarne inicijative i obrazovanje učinili dostupnim velikom broju djece i mladih diljem afričkog kontinenta koji u ovom trenutku nemaju sigurno mjesto za učenje i druženje sa svojim vršnjacima.

U sklopu programa **Škole za Afriku** na globalnoj razini sredstva se prikupljaju za djecu u 13 najugroženijih afričkih zemalja: Angolu, Burkinu Faso, Etiopiju, Madagaskar, Malavi, Mali, Mozambik, Niger, Ruandu, Južnoafričku Republiku, Zimbabve, Sijeru Leone i Gvineju Bisau.

Ured UNICEF-a za Hrvatsku sva prikupljena sredstva u okviru ove inicijative tijekom narednog odgojno-obrazovnog

razdoblja usmjerit će za izgradnju školske infrastrukture i opremanje školskih učionica potrebnim materijalima na području Burkine Faso, koja je jedna od najsiromašnijih zemalja afričkog kontinenta.

Edukativno-humanitarne aktivnosti programa **Škole za Afriku** u našoj zemlji svake godine ujedine velik broj dječjih vrtića, osnovnih i srednjih škola. Potvrda tome svakako je i iznos do sada prikupljenih sredstava koji samo u našoj zemlji iznosi više od 4 milijuna kuna.

Zahvaljujući prikupljenim sredstvima izgrađene su brojne škole, predškolske ustanove i centri za alternativno obrazovanje, a djeca i mladi u Hrvatskoj bili su u prilici razvijati međunarodnu solidarnost te spoznati važnost uzajamnog pomaganja.

U priručniku za provedbu i organiziranje humanitarnih aktivnosti i edukativnih radionica možete pronaći neke prijedloge sadržaja koji su se provodili tijekom proteklih godina. Vjerujemo kako ćete navedene prijedloge aktivnosti na najbolji način prilagoditi svojim potrebama te ih oplemeniti novim idejama.

Zahvaljujemo vam što postajete dio programa **Škole za Afriku** te što ste spremni pružiti podršku izgradnji škola i bolje budućnosti za djecu afričkog kontinenta.

Radujemo se suradnji, a za sva nam se pitanja možete obratiti telefonom na **01/2442-660** ili e-poštom: skole_za_afriku@unicef.hr

Želimo vam puno uspjeha u predstojećim edukativno-humanitarnim aktivnostima!

Vaš **UNICEF**

UNICEF:

Više od 65 godina u službi djece

Nitko nije davne 1946. mislio da će UNICEF postojati na početku 21. stoljeća. Kada su ga osnovali, mislili su da će se za pet godina riješiti problemi preživljavanja i zdravlja djece. No svijet je još uvijek mjesto u kojem sva djeca ne ostvaruju prava, mnogi još uvijek žive u siromaštvu, gladi, oružanim sukobima i bolesti. Unatoč predanom radu više od 65 godina, UNICEF je još uvijek potreban.

UNICEF je osnovan na jednom od prvih zasjedanja Opće skupštine Ujedinjenih naroda, 11. prosinca 1946. Njegova je osnovna namjena bila kratkoročna humanitarna pomoć djeci u Europi nakon Drugoga svjetskog rata. Prva je pošiljka pomoći stigla već 1947. na područje bivše Jugoslavije. U Hrvatskoj se mnogi prisjećaju tih vremena. Sir jarke žute boje, mliječni obroci u školi, sapun, riblje ulje, ali i prva čokolada – to je bio UNICEF.

Tada su, baš kao i danas, sva sredstva za funkcioniranje UNICEF-a stizala zahvaljujući dobrovoljnim priložima – građana, tvrtki, fondacija i vlada. Načelo dobrovoljnog davanja za UNICEF dio je velike tradicije kojom organizacija i danas potiče ljude, organizacije i vlade na međunarodnu solidarnost i solidarnost s djecom koja trpe.

Kada su se potrebe za pomoći u Europi smanjile, UNICEF nije mogao prestati s radom jer su tek tada došla na vidjelo velika stradanja djece u Aziji i Africi. Trajni je mandat UNICEF dobio 1953., a tada je organizacija već bila aktivna u 100 zemalja. Stalno zagovaranje dobrobiti djece dovelo je i do toga da je Deklaracija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta iz 1959. proglasila glad, siromaštvo, bolest, diskriminaciju i nemogućnost školovanja kršenjem osnovnih prava djece. Zahvaljujući djelovanju i tijekom Hladnog rata UNICEF je 1965. dobio i Nobelovu nagradu za mir.

Tih godina u Hrvatskoj UNICEF pokreće brojne projekte za bolji život djece, a čije rezultate i danas osjećamo. Zahvaljujući UNICEF-ovim sredstvima otvoren je Republički centar za

majku i dijete, danas Dječja bolnica u Klaićevoj, a na lokalnim su razinama otvoreni brojni dispanzeri za majku i dijete, laboratoriji, više od sto savjetovališta, školski dispanzeri, zubne ambulante, mliječne kuhinje... Otvaranje prvih mljekara u Zagrebu, Splitu i Rijeci, od kojih je upravo ona na Žitnjaku bila u to vrijeme najveća u ovom dijelu Europe, značilo je tada revoluciju u osiguravanju zdrave prehrane za djecu. U Zagrebu je izgrađena i prva tvornica penicilina, a u dolini Neretve

UNICEF i Svjetska zdravstvena organizacija iskorijenili su malariju. Puno se ulagalo i u edukaciju zdravstvenih djelatnika. O vremenu kada se još većina djece radala kod kuće svjedoči i zanimljiv zapis da je UNICEF, nakon provedene stručne obuke, prvoj generaciji primalja donirao bicikle. Šezdesetih godina prošlog stoljeća više se ulagalo u obrazovanje pa su npr. opremljene radionice za tehnički odgoj i obnovljene seoske škole.

Kako bi osigurao da glas o stradanjima djece stigne do onih koji bi mogli pomoći, UNICEF je prije pedesetak godina počeo surađivati s poznatim osobama. Prvi UNICEF-ov ambasador dobre volje bio je američki komičar Danny Kaye, a do danas su mu se pridružila mnoga sjajna imena. Prvi humanitarni rock-koncert, koji je 1971. organizirao George Harrison za UNICEF

i djecu Bangladeša, pokrenuo je novi trend među glazbenicima. Slikari su se udružili u još jednoj slavnoj tradiciji – tradiciji UNICEF-ovih čestitki, koju je zapravo pokrenula jedna djevojčica, sedmogodišnja Jitka Samkova.

UNICEF-ove su čestitke i u našim krajevima bile prvi oblik njegovanja solidarnosti s djecom svijeta. Bilo je to potkraj šezdesetih i sedamdesetih godina. Mnogi se iz tog vremena sjećaju djece Bijafre, Bangladeša, Vijetnama...

U izradi Konvencije o pravima djeteta (1989.), koja je postala najšire prihvaćen međunarodni sporazum u povijesti, sudjelovali su i stručnjaci iz Hrvatske, poput dr. sc. Emila Paravine iz Saveza društava Naša djeca.

Ratne 1991. i Hrvatska je potvrdila Konvenciju, a UNICEF otvara Ured za krizne situacije i prije međunarodnog priznavanja naše zemlje. Trebalo je hitno pomoći djeci i obiteljima ugroženima ratnim stradanjima. U gradovima na prvoj liniji fronte još je vrlo živo sjećanje na pomoć u tim teškim danima. Pomoć u cjepivu, lijekovima, osnovnim potrepnostima i psihosocijalna pomoć izbjeglicama i žrtvama rata ubrzo je dopunjena „mirnodopskim“ temama kao što su promicanje dojenja, škole koje promiču zdravlje, školski vrtovi, reproduktivno zdravlje mladih...

Na globalnoj je razini početak novog tisućljeća obilježila Milenijska deklaracija UN-a i veliki svjetski skup posvećen djeci 2002. Njima je potvrđena univerzalna odgovornost za promicanje prava djece koju UNICEF

ima i u najrazvijenijim zemljama svijeta. No u svijetu se pojavila i nova prijetnja. Deseci milijuna djece pogođeno je razornim posljedicama AIDS-a, bilo da su sami oboljeli ili su zbog zaraze izgubili roditelje.

Uz nove izazove, UNICEF nije zanemario svoju prvotnu funkciju – hitnu humanitarnu pomoć. Zahvaljujući redovitim donatorima UNICEF je u stanju uputiti pomoć za manje od 24 sata u slučaju velikih katastrofa. Čunami, potres u Pakistanu, uragan Katrina, rat u Libanonu, potres na Haitiju, suše na Rogu Afrike – to su neki od novijih primjera kada je bilo od presudne važnosti da pomoć stigne brzo. UNICEF je bio tamo u najkraćem roku.

Hrvatska, na sreću, više nije zemlja za koju je u inozemstvu potrebno prikupljati humanitarnu pomoć pa UNICEF sada okuplja snage u zemlji kako bi se prava djece što potpunije ostvarila. Potpora se traži i dobiva od građana, tvrtki, medija, stručnjaka, poznatih osoba, udruga i vladinih tijela – za djecu u Hrvatskoj, ali i u svijetu.

Privremena agencija osnovana prije više od 65 godina danas je izrasla u vodeću organizaciju za djecu. U više od 190 zemalja UNICEF udružuje narode i partnere u nastojanjima da učini svijet boljim mjestom za život budućim generacijama.

Šezdeset i pet godina čini tek treptaj oka u povijesti, no u tom kratkom razdoblju svijet je počeo djecu gledati na drukčiji način. UNICEF, na žalost, ne može zaustaviti ratove i spriječiti prirodne katastrofe, ne može u kratkom vremenu izbaviti svu djecu iz gladi, bolesti, neznanja i nasilja. No može uporno i strpljivo raditi na otklanjanju uzroka, može prenositi glas djece o tome što ih muči i može pozivati sve, pojedince i institucije, da se uključe u stvaranje svijeta u kojem će svakom djetetu biti zajamčeni zdravlje, obrazovanje, jednakost i zaštita. Ako se ujedinito na tom zadatku, imamo izgleda da stvorimo svijet dostojan djece, da istinski unaprijedimo čovječanstvo.

Škole za Afriku

- kako je počelo i gdje smo danas?

2004. POČETAK – Inicijativa Škole za Afriku

prvotna je zamisao Petera Krämera, njemačkog poduzetnika i utemeljitelja Hamburškog društva za promicanje demokracije i međunarodnog prava. Osobno je donirao 3,8 milijuna eura te potaknuo brojne pojedince i tvrtke da se pridruže toj plemenitoj inicijativi.

6. prosinca 2004. CAPE TOWN, OBJAVA –

Nelson Mandela, dobitnik Nobelove nagrade za mir i bivši predsjednik Južnoafričke Republike, pozvao je svijet da se pridruži ovom humanitarnom projektu koji su potom zajednički razvili UNICEF, Hamburško društvo za promicanje demokracije i međunarodnog prava te zaklada Nelson Mandela.

2009. RASTE BROJ ŠKOLA UKLJUČENIH U PROGRAM –

Osnovnim su se školama pridružili i srednjoškolci te je ukupan broj hrvatskih škola uključenih u program Škole za Afriku porastao na 194. Humanitarno-edukativne aktivnosti omogućile su ne samo prikupljanje sredstava za pomoć djeci Ruande, nego i uključivanje učenika u globalno važna pitanja, osnažujući ih vizijom da se siromaštvo, bolest i nepravda mogu iskorijeniti te da oni sami mogu i trebaju odigrati aktivnu ulogu.

2005. – 2013. PRIKUPLJENA SREDSTVA I

REZULTATI – Zahvaljujući programu Škole za Afriku postignut je velik napredak. Prikupljeno je više od 164 milijuna američkih dolara, a tim su sredstvima, među ostalim, omogućene izgradnja i obnova tisuća školskih i predškolskih ustanova i centara za alternativno obrazovanje kao i njihovo opremanje pokušvom i potrebnim školskim materijalima. Od svega je toga već 21 milijun djece u Africi imalo koristi! Samo je u Hrvatskoj, zahvaljujući donacijama škola, vrtića i građana, prikupljeno više od 3,7 milijuna kuna za pomoć djeci Ruande i Etiopije. U programskim aktivnostima u Hrvatskoj 2012. osnovnim i srednjim školama pridružuju se i dječji vrtići. U 2013. UNICEF svoju brigu za školovanje djece u okviru inicijative Škole za Afriku proširuje na još dvije zemlje: Sijeru Leone i Gvineju Bisau.

2005. PRVE AKTIVNOSTI – Kako bi se djeci u šest najugroženijih afričkih zemalja, Angoli, Malaviju, Mozambiku, Ruandi, Južnoafričkoj Republici i Zimbabveu, omogućilo obrazovanje, a time i bolji život, počele su prve aktivnosti prikupljanja sredstava u brojnim razvijenim zemljama svijeta.

2008. PRIKLJUČENJE HRVATSKE –

Zajednici od 24 zemlje svijeta čiji građani pomažu djeci Afrike da se školuju i tako iziđu iz začaranog kruga siromaštva pridružila se i Hrvatska uz podršku Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta. Prve je godine u tom programu sudjelovala 51 osnovna škola, a donacije djece, škola i građana podržalo je i Ministarstvo vanjskih i europskih poslova. Sva sredstva prikupljena prve godine u Hrvatskoj usmjerena su za pomoć djeci Ruande.

2010. NASTAVAK AKTIVNOSTI – U Hrvatskoj program Škole za Afriku redovito podržava više od 212 osnovnih i srednjih škola s njihovim učiteljima, učenicima i ostalim djelatnicima škole. Svi su zajedno omogućili da se među mladima potakne svijest o njihovoj ulozi u izgradnji boljeg i pravednijeg svijeta. Sva sredstva prikupljena u Hrvatskoj tijekom 2010. i 2011. u okviru programa Škole za Afriku bila su usmjerena za pomoć djeci jedne od najsiromašnijih afričkih zemalja – Etiopije. UNICEF svoju brigu za školovanje djece u okviru inicijative Škole za Afriku proširuje na još pet zemalja: Burkinu Faso, Etiopiju, Madagaskar, Mali i Niger.

2014. i 2015. – UNICEF nastavlja svoju brigu za obrazovanje i zaštitu života djece u Africi zajedno s mnogim vrtićima i školama diljem Hrvatske. Sva sredstva prikupljena u našoj zemlji u ovom razdoblju bit će usmjerena pružanju pomoći području Burkine Faso.

ZAŠTO JE OBRAZOVANJE VAŽNO?

Obrazovanje je pravo svakog djeteta koje je većini djece u Burkini Faso uskraćeno. Za većinu je afričke djece obrazovanje jedini način da se izvuku iz siromaštva. Samo oni koji znaju čitati, pisati i računati mogu se nadati bolje plaćenom poslu kad odrastu.

No školovanje je i mnogo više od pripreme za rad: ima životno važnu ulogu jer pomaže djeci zaštititi se od bolesti koje haraju siromašnim područjima. Jednostavni i svakodnevni savjeti o higijeni i prevenciji bolesti spašavaju živote i održavaju obitelji na okupu.

UNICEF, kada je god to moguće, pomaže i u osiguravanju obroka. Za mnogu je djecu ručak koji dobiju u školi jedini topli obrok u danu.

Osim toga, škole podižu samopouzdanje i osjećaj zajedništva. Manje je vjerojatno da će obrazovana djeca postati žrtve nasilja, zlostavljanja, ropskog rada ili da će biti prisiljena postati djeca vojnici. Veća je vjerojatnost da će i sama, kad odrastu, ulagati u napredak svoje zajednice. Pozitivni učinci obrazovanja brzo se množe.

Nastojeći osigurati bolje uvjete svojoj obitelji, obrazovana djeca istodobno unapređuju i cijelu zajednicu.

Školovanje djevojčica osobito je važno za društvo. Postoji izravna povezanost između stupnja obrazovanja žena i veće vjerojatnosti preživljavanja njihove djece. Obrazovane se djevojke kasnije udaju i mogu se bolje brinuti za svoju djecu te je manje vjerojatno kako će dopustiti da ih zlostavljaju, seksualno iskorištavaju i izrabljuju.

Nijedno ulaganje nema tako dugotrajan učinak kao obrazovanje djece. Djeca koja se školuju zdravija su, samouvjerenija i bolje pripremljena za zapošljavanje. Usto, obrazovanje je jedino učinkovito „cjepivo“ protiv HIV-a/AIDS-a, rekao je Per Engebak, regionalni direktor UNICEF-a za Istočnu i Južnu Afriku.

Slijedi nekoliko razloga zašto je obrazovanje važno:

- priprema za svakodnevni život. Oni koji su se školovali u stanju su uspoređivati cijene na tržištu, mogu čitati važne dokumente, mogu se bolje brinuti za sebe i svoju obitelj;
- omogućuje djevojčicama i dječacima da stvaraju vlastita stajališta – samouvjereniji su;
- pomaže zaštititi djecu od HIV-a/AIDS-a;
- obrazovana će djeca rjeđe postati žrtve nasilja, seksualnog zlostavljanja i iskorištavanja;
- obrazovanje djevojčica ima iznimno pozitivan učinak na društvo: obrazovane se žene mogu bolje brinuti za sebe i za svoju djecu.

ZAŠTO NEKA DJECA NE IDU U ŠKOLU?

Neki od glavnih razloga zbog kojih djeca ne idu u školu jesu:

- visoka cijena školarina i udžbenika,
- veliko siromaštvo zbog kojeg su djeca prinuđena raditi i privređivati za obitelj,
- nedostatak sigurnih školskih objekata,
- velike udaljenosti koje djeca moraju propješačiti da bi došla do škole,
- nedostatak čiste, pitke vode i sanitarnih prostorija (npr. odvojenih nužnika za dječake i djevojčice, kao i umivaonika),
- uvjerenja i navike koje djevojčicama onemogućuju školovanje,
- diskriminacijski odnos prema djeci bez roditelja i djevojčicama, na razini razreda, ali i unutar obrazovnog sustava te
- loše zdravlje i pothranjenost.

Ovi nedostaci negativno utječu i na kvalitetu obrazovanja, a time i na obrazovni uspjeh djece.

ŠKOLE – PRIJATELJI DJECE

UNICEF u cijelom svijetu zagovara kvalitetno osnovno obrazovanje za svu djecu. Promičući ravnopravnost, posebna se pozornost usmjerava na socijalno najugroženije. UNICEF zagovara i ukidanje školarina te poučava učitelje obrazovnim metodama koje osiguravaju ravnopravnost dječaka i djevojčica, sudjeluje u nabavljanju školskih potrepština te intenzivno radi na poboljšanju školske infrastrukture.

Da bi neka škola bila **Škola – prijatelj djece**, treba zadovoljiti ove pretpostavke:

- 1. Usmjerenost na ispunjavanje dječjih prava** – aktivno sudjelovanje u nastojanjima da se u obrazovni sustav uključe sva djeca, neovisno o spolu, rasi, teškoćama u razvoju, sposobnostima, društvenom statusu itd.
- 2. Osjetljivost na potrebe i dječaka i djevojčica** – promicanje jednakosti i pravednosti prilikom upisa u školu te poticanje djevojčica i dječaka na svladavanje novih znanja.
- 3. Sigurno i zaštićeno okruženje za svu djecu** – osiguravanje da sva djeca uče u sigurnom i poticajnom okruženju.
- 4. Aktivno sudjelovanje u životu zajednice** – poticanje suradnje među školama, zajednicama, roditeljima i djecom u svim aspektima obrazovnog procesa.
- 5. Kvaliteta obrazovanja** – pružanje potrebnih znanja i vještina djeci za uspješan život.
- 6. Uključenost u brigu o zdravlju djece** – vođenje brige o prehrani i zdravstvenoj zaštiti djece, promicanje važnosti njihova fizičkog i emotivnog zdravlja.

**OBRAZOVANJE
U KRIZNIM
SITUACIJAMA I
SITUACIJAMA
BEZ PRISTUPA
ODGOJNO-
OBRAZOVNIM
USTANOVAMA**

UNICEF-ov edukacijski paket za rani razvoj („vrtić u kutiji“)

Edukacijski paket za rani razvoj osmislio je UNICEF radi poboljšanja skrbi za mlađu djecu u kriznim situacijama i situacijama u kojima je onemogućen pristup odgojno-obrazovnim ustanovama kako bi djeca bila u prilici nastaviti s igrom i razvojnim aktivnostima. Razvijen je kao dopuna osnovnim uslugama vezanima uz osiguravanje sredstava za normalan i zdrav razvoj djece u takvim situacijama (hrana, voda, cjepiva...). Navedeni edukacijski paket djeci nudi nastavak sudjelovanja u aktivnostima ranog učenja. Uz pristup igri djeca razvijaju i osjećaj kolike-tolike sigurnosti i normalnog života u stresnim, kriznim situacijama i u situacijama kada im je zbog različitih razloga onemogućen redovni odgojno-obrazovni rad i pohađanje vrtića, odnosno škola.

Edukativnim se aktivnostima stvara poticajno okruženje za fizičko i mentalno zdravlje djece te njihov optimalan rast i razvoj. Na taj se način i u situacijama prirodnih nepogoda i katastrofa potiče razvoj emocionalnih i kognitivnih sposobnosti svakog djeteta.

Paket sadržava više od 37 različitih materijala koji omogućuju rad s grupom od pedesetero djece u dobi od nula do šest godina. Svi su materijali osmišljeni i odabrani u cilju omogućavanja i poticanja svih oblika dječjeg razvoja (kognitivnog, motoričkog, socio-emocionalnog, razvoja govora itd.).

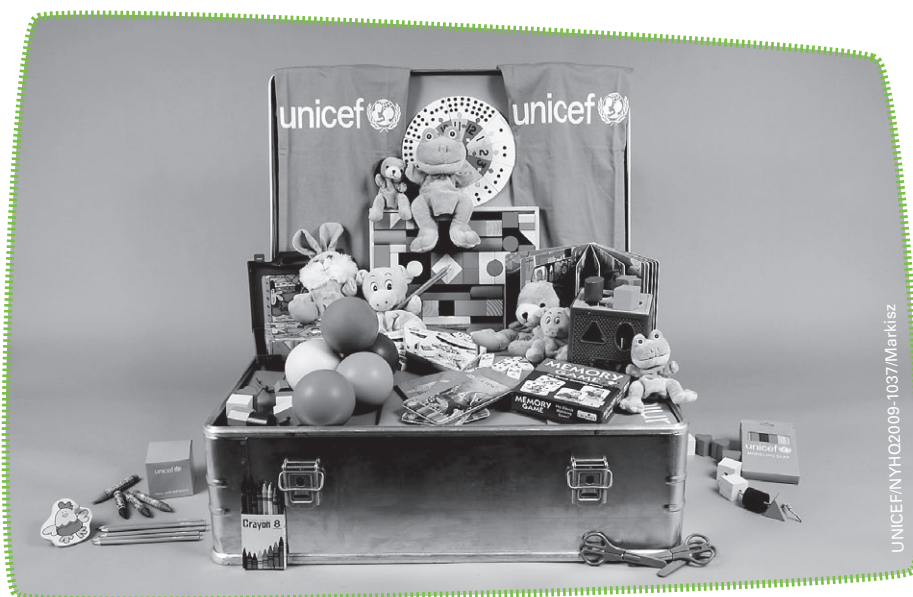
Paket uključuje: zagonetke i igre, matematičke igre i geometrijske oblike, papire i olovke u boji, knjige i lutke za pripovijedanje, različite kreativne setove, sapune i posude za vodu (za promicanje higijene).

Unutar paketa postoje i priručnici za odgojitelje s uputama za uporabu materijala i organiziranje aktivnosti primjerene dječjoj dobi i interesima.

„Vrtić u kutiji“ – kovčeg pun stvari za predškolski odgoj i obrazovanje, a koji se rabi u izvanrednim situacijama.

Cijena jednog edukacijskog paketa jest 700,00 kn.

Sudjelovanjem u programu i vaša škola može pridonijeti nabavi navedenih materijala!

UNICEF-ov edukacijski paket za djecu školskog uzrasta („škola u kutiji“)

„Škola u kutiji“ postala je dio UNICEF-ovih standardnih pošiljki pomoći u izvanrednim situacijama. Upotrebljava se u UNICEF-ovim aktivnostima diljem svijeta, pa tako i na području afričkih zemalja. Komplet sadržava pomagala i materijale za učitelje i do 80 učenika. Svrha je ovog paketa omogućiti nastavak obrazovanja djece u prva 72 sata od nastupanja krizne situacije te pristup edukativnim sadržajima u svim drugim slučajevima kada je onemogućen pristup redovnim odgojno-obrazovnim ustanovama i materijalima.

Osim pribora za osnovnu školu kao što su bilježnice, olovke, gumice za brisanje i škare, navedeni paket materijala sadržava i drveni nastavni sat, drvene kocke za brojenje, radiouređaj na solarnu energiju te tri plastificirana plakata (abeceda, množenje, tablica s brojevima). Komplet se isporučuje u zatvorenoj aluminijskoj kutiji s poklopcem koji je višefunkcionalan te se može rabiti i kao školska ploča nakon što se premaže posebnom bojom koja je također dostupna u kompletu.

Sastavni je dio „škole u kutiji“ i vodič kroz nastavni plan i program, tako da učitelji u raznim okolnostima mogu organizirati kompletnu nastavu.

Jednako tako, cjelokupni edukacijski materijal univerzalan je i kulturološki neutralan kako bi se mogao rabiti bilo gdje u svijetu. Da bi se prilagodio određenoj zemlji, naknadno se dopunjuje lokalnim materijalima kao što su knjige na lokalnom jeziku, igračke, igre i glazbeni instrumenti. Vježbenice i knjige unutar paketa „škola u kutiji“ tiskane su bez margina kako bi se djeca koja pišu slijeva nadesno ili zdesna nalijevo mogla njima koristiti bez problema. Dostupna je i druga verzija paketa koja se dostavlja bez metalne kutije, a koja služi kao nadopuna postojećem paketu materijala „škola u kutiji“.

„Škola u kutiji“, kutija puna potrepština koje se mogu pronaći u školskim učionicama (bilježnice, olovke, gumice za brisanje, škare, ploča), a koje se rabe u izvanrednim situacijama.

UNICEF-ov sportski paket

Mnoga istraživanja potvrdila su učinkovitost sporta kao oblika uspješne terapije u različitim situacijama posttraumatskog stresa.

Sportski paket dizajniran je na način da osigura potrebne materijale i sportsku opremu u različitim izvanrednim situacijama.

Sadržaj paketa dostatan je za više od devedesetero djece te im izravno omogućuje sudjelovanje u različitim timskim i sportskim aktivnostima vođenima od strane učitelja ili odgojitelja.

Uključuje lopte za različite oblike sportskih aktivnosti, dresove za različite timove, zviždaljke, liste za bilježenje rezultata, trake za označavanje područja za igru.

Unutar kompleta nalaze se i dodatni sadržaji usmjereni na poticanje tjelesne aktivnosti i sporta u djevojčica jer je poticanje djevojčica, koje su često dodatno ugrožene za mogućnost obrazovanja, na igru i učenje UNICEF-ov posebni prioritet.

UNICEF

UNICEF/DENM2014-00378/Johansen

BURKINA FASO – ZAŠTO NAS TREBAJU?

Podaci o zemlji:

Burkina Faso jedna je od najsiromašnijih zemalja svijeta, smještena na zapadnom dijelu afričkog kontinenta, bez izlaza na more. Graniči s Malijem na zapadu i sjeveru, Nigerom na istoku te Togom, Beninom, Ganom i Bjelokosnom Obalom na jugu. Do 1984. zvala se Gornja Volta po rijekama Crnoj, Bijeloj i Crvenoj Volti (danas Mouhoun, Nakambé i Nazinon) koje protječu kroz zemlju. Sadašnje ime na najzastupljenijim domaćim jezicima Mossi i Dioula znači „zemlja poštenih ljudi“. Stanovništvo se pretežno bavi stočarstvom te uzgojem kikirikija, riže i pamuka. Službeni jezik je francuski, a očekivana životna dob iznosi svega 53 godine. Gotovo polovina djece u Burkini Faso prisiljena je raditi, a nešto više od 690 000 djece živi bez roditelja.

Stanje obrazovnog sustava u Burkini Faso:

U Burkini Faso živi oko **šest milijuna** djece osnovnoškolske dobi. Pravo djece na obrazovanje u Burkini Faso, kao i druga dječja prava, često su ugrožena, a mi možemo podržati njihovo ostvarivanje. Škole u Burkini Faso uglavnom objedinjuju centre predškolskog i osnovnoškolskog obrazovanja kao i alternativne obrazovne programe. Ovakav pristup organizaciji školskog sustava (tri u jedan) promicao je UNICEF kako bi potaknuo djecu na nastavak obrazovanja.

Djevojčice na tom području često su dodatno uskraćene za mogućnost obrazovanja. Prije deset godina od ukupnog broja djevojčica u Burkini Faso samo njih 29 % pohađalo je školu. Zahvaljujući, među ostalima, podršci UNICEF-a, danas taj postotak iznosi 75 %.

Broj djece koja pohađaju programe predškolskog obrazovanja i dalje je izuzetno mali, tek 4 % od ukupnog broja djece te dobi.

Djeca u Burkini Faso uglavnom kasno kreću u školu, često ponavljaju razrede i prekidaju školovanje, dijelom i zbog slabe učinkovitosti i niske kvalitete obrazovnog sustava. Broj učenika koji boravi u jednoj učionici najčešće je daleko iznad prenapučenog. Nedostaje školskog pribora, ali i osnovna infrastruktura kao što su primjerice opskrba pitkom vodom i sanitarne prostorije.

Ciljevi programa Škole za Afriku u Burkini Faso:

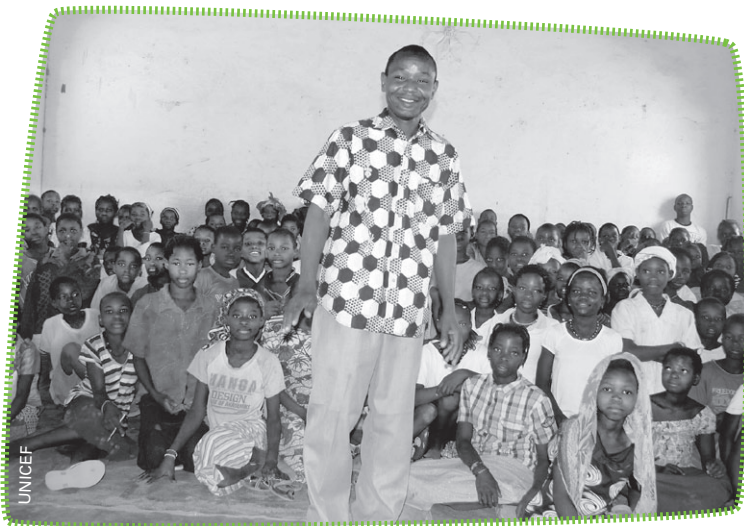
Poboljšati kvalitetu obrazovanja i učiniti ga dostupnim svoj djeci nije lagan zadatak. Stoga je UNICEF ponosan na partnere poput vas, koji dijele zabrinutost za djecu u Burkini Faso, kao i u drugim dijelovima afričkog kontinenta. Sredstva prikupljena u okviru programa Škole za Afriku pomoći će izgradnju škola i centara za alternativno obrazovanje prema modelu Škola – prijatelj djece i omogućiti pristup obrazovnom sustavu za djecu i mlade diljem Burkine Faso. Jedan je od ciljeva UNICEF-a u Burkini Faso i povećati broj djece koja pohađaju predškolsko obrazovanje na najmanje 15 % do kraja 2020.

Burkina Faso – priča iz života

Poticanje obrazovanja u krugu obitelji

Justin je dvanaestogodišnji dječak koji pohađa novootvorenu osnovnu školu Sarfalao u području Bobo – Dioulasso na jugozapadu Burkinke Faso. Svojim školskim vršnjacima u navedenoj školi pridružio se prije pet godina, nakon premještanja iz druge osnove škole koja je bila kilometrima udaljena od kuće njegove obitelji.

„Kada sam imao šest godina, pohađao sam drugu osnovnu školu koja je bila jako udaljena i trebalo mi je jako puno vremena kako bih stigao do školske zgrade. Sa sedam godina počeo sam pohađati novootvorenu osnovnu školu Sarfalao. Sada je put do škole puno lakši“, navodi Justin.

Justin pojašnjava kako ih učitelji poučavaju mnogim važnim predmetima kao što su matematika, povijest te francuski, koji je službeni jezik u Burkinu Faso. Na pitanje što bi učinio kako bi poboljšao kvalitetu obrazovanja u svojoj školi Justin odgovara: „Moj razred pohađa 160 učenika. Više školskih klupa osiguralo bi dovoljno mjesta za sve te olakšalo praćenje nastave.“

Alfredo Baziemo, Justinov otac, ima još dvoje djece: osmogodišnjeg Teodora i petogodišnjeg Raula. Alfredo potiče svoju djecu na učenje te shvaća važnost obrazovanja i dobrobiti koje obrazovanje može donijeti njegovoj djeci u budućnosti.

Alfredo je zaposlen kao zaštitar u lokalnom poduzeću i zbog radnog vremena često nije u mogućnosti redovno prisustvovati roditeljskim sastancima, no kada je u prilici rado porazgovara s učiteljima svoje djece o njihovu napretku i uspjehu u školi. Alfredo je zadovoljan organizacijom i načinom rada škole, a najviše od svega veseli ga činjenica da je nova školska zgrada u neposrednoj blizini njihova doma, tako da njegovi dječaci ne moraju dugo pješati.

Alfredova je želja sljedeće godine poslati svoje najmlađe dijete u centar za predškolski odgoj kako bi bilo u prilici igrati se i družiti sa svojim vršnjacima.

Justinova majka Angel Mpo redovito prati svoju djecu u obližnju školu i prisustvuje roditeljskim sastancima. Na upit o važnosti obrazovanja spremno odgovara: „Kada su djeca počela pohađati školu, jasno se moglo vidjeti koliko su sretnija te koliko uživaju u igrama i učenju. Zadovoljna sam napretkom koji postižu, a najviše me vesele njihova nasmijana lica.“

Jednostavne - korak po korak - upute za provedbu programa u školi

PRIPREME I POČETAK AKTIVNOSTI

(rujan/listopad)

1. Kako biste se pripremili za rad s učenicima i suradnju s kolegama, pročitajte ovaj Vodič za organiziranje školskih aktivnosti te pogledajte ostale programske materijale.
2. Razmislite o cilju koji želite postići, s kojim pravima želite djecu upoznati, koliko novca prikupiti (u razredu ili školi) te koji bi bio najprikladniji način da dosegnete postavljeni cilj.
3. Isplanirajte aktivnosti kojima ćete svoje učenike motivirati da sudjeluju u prikupljanju sredstava. Neke zabavne i kreativne ideje možete naći i u ovom Vodiču.
4. Na prvom roditeljskom sastanku obavijestite roditelje/skrbnike djece o sudjelovanju vaše škole u programu **Škole za Afriku**. Zamolite ih za podršku sudjelovanju njihove djece u ovoj humanitarnoj inicijativi, kao i da se sami uključe u organiziranje aktivnosti. Napominjemo da, ako se roditelji s tim ne slažu, sudjelovanje djece u programu nije obvezno.
5. Ako je moguće, program **Škole za Afriku** prvi put predstavite na posebnom događaju, na razini razreda ili, još bolje, cijele škole! Pripremite prezentaciju (sukladno dobi djece) te prenesite učenicima osnovnu ideju programa. Upoznajte ih s njihovom aktivnom ulogom u prikupljanju sredstava te prije svega o razlozima za priključivanje programu **Škole za Afriku**, kao i s time što njihova pomoć znači vršnjacima u Africi.

Kako bismo vam olakšali uvodno predstavljanje programa, na str. 19. nalaze se bilješke za predstavljanje programa učenicima.

Iznimno je važno da učenici već tijekom prvog upoznavanja s programom **Škole za Afriku** izgrade svijest o tome da njihova pomoć pruža djeci u Burkini Faso priliku da uče i borave u pravim učionicama s pitkom vodom i sanitarnim čvorovima, da imaju školske knjige i pribor, sportsku opremu i sve što im je potrebno za školovanje.

Na predstavljanje pozovite i roditelje, predstavnike lokalnih medija i sve druge za koje procjenjujete da bi mogli pomoći u provedbi programa i prikupljanju sredstava.

6. Upoznajte učenike s prijedlozima za prikupljanje sredstava te ih potaknite na razmišljanje i raspravu kako bi i sami dali neke prijedloge.
7. Postavite priloženi plakat za praćenje prikupljanja sredstava (plakat – termometar) na dobro vidljivo mjesto u svakom razredu koji sudjeluje u akciji. Na taj način učenici će lakše moći pratiti napredak akcije.

PRATITE NAPREDAK I ODRŽAVAJTE MOTIVACIJU

(listopad - lipanj ili prema odluci same škole)

1. U skladu s usvojenim prijedlozima organizirajte aktivnosti prikupljanja donacija. Istodobno, kad god je to moguće, uključite obrazovne elemente programa u redovni nastavni sadržaj ili im posvetite sat razredne zajednice. Savjetujemo barem jedanput mjesečno veliku akciju prikupljanja donacija.
2. Predložite učenicima da, ako i kada mogu, dio svojeg džeparca odvajaju u zajedničku kasicu za prikupljanje sredstava. Razgovarajte s učenicima o tome što za njih znači jedan sladoled, sok ili paketić samoljepivih sličica, a što bi taj novac značio njihovim vršnjacima u Burkini Faso. Važno je ne zaboraviti napomenuti da se, osim novčanim prilogom, u akciji može jednako značajno sudjelovati i na druge načine (organiziranjem sponzoriranih sportskih susreta, izradom predmeta za prodaju, izradom pozivnica, plakata i slično). Neka djeca ne dobivaju džeparac i nikako ne želimo da se zbog toga osjećaju manje vrijednima.
3. Potaknite učenike da redovito prate prikupljanje sredstava i ostvarene rezultate putem plakata – termometra. To će im pomoći razumijeti kako njihov trud djeci u Burkini Faso omogućuje odlazak u školu i uspješno obrazovanje.
4. O svemu što organizirate obavijestite medije te ih zamolite neka vas podrže i pozovu sve mještane da se uključe u vašu plemenitu akciju.

PROSLIJEDITE PRIKUPLJENA SREDSTVA

(nakon održanih aktivnosti prikupljanja sredstava)

1. Putem dobivene uplatnice s naznačenim brojem računa uplatite prikupljena sredstva na račun UNICEF-a kako bi ga odmah mogli staviti na raspolaganje za potrebe podizanja kvalitete obrazovanja djece u Burkini Faso. Vodite evidenciju iznosa koji mjesečno prikupite.

PROSLAVITE SVOJ USPJEH

(po završetku programa odnosno nakon određenog odgojno-obrazovnog razdoblja)

1. Razmislite o organizaciji posebne zabave na razini razreda ili škole povodom uspješno provedene akcije prikupljanja sredstava u okviru programa **Škole za Afriku**. Proslavite svoja postignuća sa svima koji su vam u tome pomogli!
2. UNICEF će svim školama koje su sudjelovale u Programu poslati informacije o ukupno prikupljenim sredstvima te o njima obavijestiti medije. UNICEF će sa školama podijeliti informacije o načinu trošenja prikupljenih sredstava. Škole će također dobiti plaketu – zahvalnicu za svoj doprinos, a svi učenici simboličan dar za svoj trud i uspjeh.
3. Pošaljite nam fotografije i podijelite s nama svoja iskustva o aktivnostima koje ste organizirali kako biste prikupili sredstva. Neke od njih možemo objaviti na svojoj internetskoj stranici i svima pokazati rezultate koje ste ostvarili vi kao razred ili škola.

**SREDSTVA
KOJA PRIKUPITE
MOGU
OSIGURATI*:**

95 kn – knjige i bilježnice za dvoje učenika
za jednu školsku godinu

190 kn – klupu i stolice za dvoje učenika

280 kn – dodatnu edukaciju učitelja/odgojitelja za
kvalitetniji odgojno-obrazovni rad

500 kn – školovanje dvoje djece u jednoj godini (knjige, bilježnice,
materijali, školske uniforme i trošak poučavanja)

700 kn – „školu/vrtić u kutiji“ – metalnu
kutiju s materijalima neophodnima
za svakodnevne aktivnosti učenja i
poučavanja u vrtiću ili školi (bilježnice,
olovke, ploča za pisanje, didaktičke
igračke, drvene kocke). Školski komplet
sadržava dovoljno pribora za jednog
učitelja i 80 učenika.

16 800 kn – izgradnju i kompletno
opremanje ustanove za predškolski
odgoj i obrazovanje

25 000 kn – izgradnju
i opremanje centra za
alternativno osnovno
obrazovanje za djecu
nomadskih zajednica

* Navedene procjene troškova okvirne su
i mogu odstupati ovisno o potrebama
pojednog djeteta, stanju i veličini objekta
te cijenama potrebnih proizvoda/usluga.

Bilješke za uvodno predstavljanje programa Škole za Afriku

Kako biste učenicima predstavili UNICEF-ov program Škole za Afriku i pozvali ih da se uključe u prikupljanje sredstava, predložimo da se služite ovim bilješkama (dakako, prilagodite ih uvjetima svoje škole / razrednog odjela) kao i drugim programskim materijalima. Za sve dodatne informacije i za pomoć glede pripreme predstavljanja programa možete nam se i izravno obratiti. Nadamo se da će vam bilješke pomoći da prenesete učenicima važnost programa i važnost njihove aktivne uloge u pomaganju svojim vršnjacima u Africi. U višim razredima u predstavljanje možete aktivno uključiti i učenike (pojedince ili grupu) kako bi sami ili uz vašu pomoć, u duhu jezika svoje generacije, svojim vršnjacima i drugim sudionicima prenijeli ideju i vrijednosti programa.

PRIMJER PREDSTAVLJANJA PROGRAMA OD STRANE UČITELJA/NASTAVNIKA:

Dragi svi,

danas ćemo govoriti o jednoj posebnoj temi. Za početak zamolit ću svakoga od vas da se prisjeti nekog lijepoga zajedničkog trenutka sa svojim prijateljima/cama ili neke lijepe geste koju ste učinili za nekoga od njih tijekom posljednjih dana. Jeste li uspjeli? Dobro, molim vas da zadržite tu misao.

Sada ćemo zajedno pogledati jednu fotografiju (na ploči istaknuti jedan od priloženih plakata u materijalima). Što nam ona govori? Koje osjećaje budi u vama? (zajedno prokomentirati fotografiju te potaknuti razgovor među učenicima). Kao što vidite, svatko od nas doživljava ovu fotografiju na svoj način. U svakom od nas ona budi različite emocije. No, siguran/na sam kako se možemo složiti u jednom: djeca u Africi žive drukčiju svakodnevicu od naše. Isto tako, dječak/djevojčica kojeg/ju vidimo na slici ima jednaka prava na kvalitetno obrazovanje i školu, no često djeca u Africi to svoje pravo ne mogu ostvariti. Što mislite, tko bi djeci u Africi, ali i svojoj djeci u svijetu trebao omogućiti pravo na obrazovanje i zašto?

Dječak/djevojčica kojeg/ju vidimo na slici ima prijatelje, druži se i igra s vršnjacima, ima sretno djetinjstvo, baš poput vas. Vidimo neke sličnosti i razlike. Te sličnosti nas povezuju, razlike obogaćuju. Što mislite, na koje nas načine obogaćuju druge kulture, civilizacije, običaji i narodi iz različitih dijelova svijeta?

Sada vas molim da ponovno dozovete onu lijepu misao s početka sata. Možemo li je povezati s ovom fotografijom? Stvaramo li mi lijepe trenutke, osjećaj sreće ili nam oni dolaze sami? Kada pomognemo drugoj osobi, pomažemo li i sami sebi? Čini li nas to sretnima, zadovoljnima? (potaknuti razgovor učenika/ca na temu solidarnosti i uzajamnog pomaganja).

Drago mi je najaviti vam jednu posebnu aktivnost pružanja pomoći u kojoj ćemo zajedno sudjelovati kako bismo pomogli vašim vršnjacima u Africi. Program se zove **Škole za Afriku** i u našoj zemlji provodi ga UNICEF. Sigurna/an sam da ste već imali priliku čuti nešto o toj organizaciji, a zajedno se možemo prisjetiti nekih važnih podataka vezanih uz UNICEF (navesti neke osnovne informacije vezane uz misiju UNICEF-a u zemlji i svijetu). Uz našu pomoć, kao i uz pomoć drugih škola i vrtića u Hrvatskoj djeca poput djevojčice/dječaka na ovoj fotografiji (pokazati fotografiju na istaknutom plakatu) imat će svoje škole, učionice, bilježnice, sigurne prostorije za igru i učenje. Sve ono što je njima, kao i vama, iznimno važno. Zemlja za koju ove godine prikupljamo sredstva u Hrvatskoj zove se Burkina Faso. Možemo se zajedno prisjetiti nekih podataka o njoj (koristiti infobrošuru u okviru programskih materijala). U Burkini Faso velik broj djece svakodnevno mora raditi teške poslove kako bi svojoj obitelji pomogli preživjeti. Do pitke vode često moraju hodati satima. Gradnjom škola i pitka voda dolazi u blizinu njihovih domova, što bitno olakšava njihov i život njihovih obitelji.

Na koji ćemo način sudjelovati u aktivnostima prikupljanja sredstava? Zajedno ćemo se dogovoriti (najaviti raspored predviđenih humanitarnih aktivnosti). Također, učit ćemo o međunarodnoj solidarnosti i dječjim pravima putem različitih zabavnih radionica.

(potaknuti grupnu diskusiju o navedenoj temi i predstaviti plakat – termometar na kojem će učenici biti u prilici i vizualno pratiti iznos prikupljenih sredstava)

PRIMJER PREDSTAVLJANJA PROGRAMA OD STRANE UČENIKA

Pozdrav svima,

kao što znate ja sam ____ (ime učenika/učenice) ____.

Danas imam posebnu ulogu i zadaću – predstaviti vam jedan zanimljiv program u kojem ćemo zajedno sudjelovati.

Za početak molim vas da mi pomognete. Na vašim stolovima nalaze se čaše s vodom (prethodno postaviti na stolove čaše s vodom) poput ove koju držim u ruci (pokazati čašu).

Svatko od nas, vi, ja, naš/a učitelj/ica ima izbor što učiniti s čašom vode koja se nalazi na njegovom stolu. Pa da vidimo što možemo učiniti. Primjerice, ja ću otpiti gutljaj svoje vode. Što biste vi učinili (zalili cvijeće, dali prijatelju koji je žedan, oprali ruke, umili se, sačuvali)?

Kao što vidite, jednu čašu vode možemo iskoristiti na tisuće načina. Imamo je u školi svaki dan. Pa možda ponekad i zaboravimo njezinu vrijednost. Smatramo da je imati vodu u školi, u svom domu, nešto što se „podrazumijeva“. U mnogim dijelovima svijeta to nije tako.

Naših ____ (navesti broj čaša ovisno o broju učenika u razredu) čaša vode mnogi naši vršnjaci u Africi imaju na raspolaganju za cijeli dan. Ako pustimo vodu da curi iz slavine dvaput dnevno kad peremo zube, trošimo toliko vode.

Što biste učinili da je 10 l vode za vas ukupna količina vode koju imate za cijeli dan? Kako biste je raspodijelili? Kako biste se u tom trenutku osjećali?

Mnogi naši vršnjaci u svijetu, a posebice na afričkom području, moraju hodati satima kako bi došli do vode, a količina pitke vode koju imaju na raspolaganju često je ograničena.

Dobra vijest je da i mi možemo pomoći djeci jedne od najsiromašnijih afričkih zemalja – Burkini Faso. Sredstva koja prikupimo pomoći će da im voda bude svakodnevno dostupna kao i obrazovanje te sigurna mjesta za igru i učenje u novim školama koje će biti bliže njihovim domovima.

Poput nas, u aktivnostima će sudjelovati i druge škole iz raznih mjesta i gradova u našoj zemlji, ali i svijetu. Sam program nosi naziv **Škole za Afriku** i provodi se uz podršku UNICEF-a (navesti ukratko osnovne informacije o UNICEF-u – osnivanje, misija, programi).

U programskim materijalima koje smo zaprimili, a koje možemo zajedno pogledati, imamo prijedloge kako organizirati aktivnosti za solidarnost i humanost (navesti neke od njih), no isto tako, mi se možemo zajedno dosjetiti i nekih novih (potaknuti učenike da se uključe u grupnu diskusiju o aktivnostima koje bi se provodile u njihovu razredu odnosno školi).

Osim toga što uz ove aktivnosti možemo doslovno promijeniti živote djece u Africi, ovo je i super prilika za naše zajedničko druženje.

U materijalima smo dobili i prigodne kasice (pokazati kasicu) za prikupljanje sredstava. Možemo se zajedno dogovoriti koje bi bilo najbolje mjesto za njihovo postavljenje (škola, pošta, zgrada općine / gradske uprave...).

Na sljedećem sastanku odlučit ćemo kada i s kojim aktivnostima krećemo.

I ne zaboravite, mudro iskoristite čašu vode koja se nalazi na vašem stolu! :-)

Savjeti za komunikaciju s medijima i roditeljima

Mediji i roditelji mogu biti značajni partneri u uspješnoj provedbi vaših aktivnosti. Uz pomoć medija možete komunicirati s cijelom lokalnom zajednicom i predstaviti svojim sugrađanima akcije koje organizirate. Roditelji vam također mogu uvelike pomoći u samoj provedbi i organiziranju aktivnosti prikupljanja sredstava.

Zamolite predstavnike lokalnih novina, TV-kuća i radiopostaja da kontinuirano prate vaše aktivnosti prikupljanja donacija za program **Škole za Afriku!** Putem medija možete pozvati sponzore i građane da vam se pridruže i daju svoj novčani doprinos ili ih pak obavijestiti o održavanju sportskih, zabavnih i ostalih manifestacija koje organizirate u svrhu prikupljanja sredstava za izgradnju škola u Africi. Jednako tako, zamolite ih da nakon svake uspješne akcije obavještavaju zajednicu o ostvarenim rezultatima. Bit će to dobar poticaj za nove akcije! Kako bismo vam olakšali komunikaciju s lokalnim medijima, pripremili smo predložak za objavu informacija. Za komunikaciju s roditeljima također smo pripremili prijedlog pisma koje vam može pomoći u obavještavanju roditelja o ovom edukativno-humanitarnom programu.

Napomena: Savjetujemo vam da opće informacije o radu UNICEF-a (tamnije istaknuti sadržaj u predlošku za objavu informacija lokalnim medijima) navedete u svakome materijalu koji dostavljate medijima.

PREDLOŽAK ZA OBJAVU INFORMACIJA LOKALNIM MEDIJIMA

(tiskati na memorandumu svoje škole)

Objava za medije

Kratak naslov koji prenosi glavnu ideju

(dužine pet ili šest riječi, preporučljivo da uvijek sadržava glagol)

Grad, dan, mjesec, 2015. – najvažnija informacija (obvezno tko i što, zatim najvažniji dijelovi: otkada, gdje, zašto i kako) ide u prvi odlomak koji bi se trebao sastojati od samo nekoliko rečenica. Važno je medijima već u prvom odlomku jasno približiti o čemu je riječ.

Drugi odlomak započnite citatom neke važne osobe koja je bliska programu ili događaju (kao što je ravnatelj škole, učitelj, roditelj ili neki učenik ili učenica npr. predsjednici vijeća učenika u školi). Citat bi trebao biti ovog oblika: „...“ rekao je Petar Petrović, titula, organizacija. Citat bi trebao izražavati nešto subjektivno, kao što su razmišljanja ili osjećaji te osobe o tome što se događa ili zašto su odlučili učiniti to što su učinili.

Možete zatim dodati nekoliko odlomaka gdje ćete detaljnije pojasniti svoje aktivnosti. Objava bi optimalno trebala biti duga do dvije stranice – što kraće i jednostavnije za čitanje, to bolje! Preporučujemo da, ako to već prije niste naveli, na kraju objave napišete i ovo:

UNICEF u Hrvatskoj provodi mnoge akcije kako bi sva djeca, već od prvih dana života, dobila priliku odrastati u sigurnom i poticajnom okruženju. Od 2008. Ured UNICEF-a za Hrvatsku, u suradnji sa zainteresiranim odgojno-obrazovnim institucijama, prikuplja sredstva za program Škole za Afriku. Njime se djeci iz 13 afričkih zemalja želi osigurati jedno od temeljnih prava – pravo na obrazovanje. U protekloj je godini program podržalo više od 80 000 djece iz cijele Hrvatske.

Naša djeca na zanimljiv način imaju priliku učiti o dječjim pravima i pomoći kroz organiziranje različitih aktivnosti prikupljanja sredstava svojim vršnjacima u Burkini Faso. Novac koji prikupe upotrijebit će se za izgradnju i obnovu škola te sanitarnih prostorija, opskrbu pitkom vodom, nabavu knjiga i dodatnu edukaciju školskog osoblja. Posebna će se briga voditi o djevojčicama, koje su uskraćene za mogućnost obrazovanja više od dječaka.

UNICEF je vodeća svjetska organizacija koja podržava ostvarivanje dječjih prava. Djeluje u više od 190 zemalja i područja kako bi očuvao, zaštitio i unaprijedio živote djevojčica i dječaka. Sa više od šest desetljeća iskustva u kriznim situacijama na terenu, UNICEF spašava živote djece na područjima pogođenima prirodnim katastrofama i sukobima. Napominjemo da se UNICEF u potpunosti financira donacijama pojedinaca, poduzeća, zaklada, udruga i vlada.

Za više informacija molimo obratite se:

(netko tko je upoznat s detaljima i može odgovarati na pitanja)

Ime

titula, organizacija

telefon i/ili e-pošta

PREDLOŽAK ZA OBAVJEŠTAVANJE RODITELJA O AKTIVNOSTIMA

(tiskati na memorandumu
svoje škole)

Dragi roditelji,

svatko od nas ima svoju priču. Svaka priča istkana je od tisuću detalja. Osobe koje su dio naše životne priče odredit će put kojim ćemo krenuti i postati dio nas. Priče mnoge djece u Africi dotaknuo je UNICEF i tako postao dio njih. I vaše dijete može biti dio životne priče nekog djeteta, svojeg vršnjaka, u Africi. U razredu smo ovih dana upoznavali afrički kontinent i zajedno razmatrali načine kako se i naš razred/škola može uključiti u pružanje pomoći djeci jedne od najsiriromašnijih afričkih zemalja – Burkine Faso.

Jedan je od načina uključivanje našeg razreda/škole u UNICEF-ov program **Škole za Afriku**, koji se u Hrvatskoj provodi sada već osmu godinu zaredom. Cilj mu je osigurati bolje uvjete života i obrazovanja djece u najugroženijim područjima Afrike te istodobno osvijestiti važnost tolerancije i socijalne osjetljivosti kod djece i mladih u našoj zemlji. Zahvaljujući školama i vrtićima koji su se pridružili programu samo u Hrvatskoj je u proteklim godinama prikupljeno više od 4 milijuna kuna kako bi se izgradile škole, osigurala dostupnost pitke vode, školskih materijala i drugih dobroti za djecu i obitelji diljem Afrike. Sljedeći divne primjere humanosti i solidarnosti mnogih školskih zajednica naša škola će (i) ove godine biti dio ove plemenite inicijative te pomoći u izgradnji boljeg i pravednijeg svijeta za svu djecu. Kako bi bili dio ove važne misije i pomogli u ostvarivanju ciljeva i Vi kao roditelji možete se uključiti na jedan od sljedećih načina:

RAZGOVARAJTE SA SVOJIM DJETETOM O STVARIMA KOJE DOŽIVLJAVA KAO NEŠTO ŠTO SE „PODRAZUMIJEVA“

- pristup hrani i pitkoj vodi
- prilika za školovanje i obrazovanje
- dostupnost zdravstvene zaštite kada je to potrebno

RAZGOVARAJTE O ŽIVOTIMA DJECE U DRUGIM DIJELOVIMA SVIJETA

- u nekim dijelovima svijeta djeca nemaju pristup pitkoj vodi
- mnogi od njih nemaju priliku cijepiti se i zaštititi se od raznih bolesti
- neka djeca nikada ne nauče čitati i pisati jer nemaju pristup školi ili moraju raditi kako bi njihove obitelji preživjele

SAZNAJTE KAKO UNICEF POMAŽE DJECI DILJEM SVIJETA

- UNICEF pomaže u ostvarivanju prava na obrazovanje gradeći škole i postavljajući pumpe za vodu u njihovoj blizini kako bi djeca imala pristup obrazovanju i pitkoj vodi
- pomaže u ostvarivanju prava na zdravstvenu skrb osiguravajući potrebna cjepiva i zdravstvenu zaštitu za djecu u ugroženim područjima...

Jednako nam je tako važno da možemo računati na vašu pomoć i u humanitarnim aktivnostima prikupljanja sredstava. Na taj ćete način biti u prilici sa svojim djetetom pomoći djeci Afrike kojima je to uistinu potrebno te istodobno poučiti vlastito dijete o važnosti uzajamnog pomaganja, a to je neprocjenjivo. Više o tome kako se možete aktivno uključiti u aktivnosti programa **Škole za Afriku** podijelit ćemo s vama na sljedećem informativnom sastanku koji će se održati (datum, vrijeme) u prostorijama naše škole.

Radujem se susretu i srdačno vas pozdravljam,
(ime i prezime učitelja/nastavnika)

Zanimljive ideje za prikupljanje sredstava

Namjera nam je da provedba ovog programa bude prilagodljiva uvjetima, interesima i mogućnostima svake škole, zanimljiva i dinamična. Škole imaju mogućnost same birati i dopunjavati prijedloge te dodatnim sadržajima obogaćivati rad s djecom i mladima.

Ipak, kako bismo vas potaknuli na kreativno razmišljanje, predlažemo vam neke isprobane ideje za prikupljanje sredstava. I ne zaboravite nas obavijestiti o svojim aktivnostima! Podijelite ih s nama, pišite nam i šaljite materijale na adresu e-pošte: skole_za_afriku@unicef.hr. Vaše ćemo uspjehe i iskustva rado podijeliti s drugim školama, ali i s cijelom javnošću.

Evo nekih provjerenih i dokazano uspješnih ideja iz naše zemlje, ali i svijeta:

Prodajna izložba učeničkih radova

S učenicima tijekom godine izrađujte različite slike, crteže, maske i druge umjetničke radove na temu Afrike. Vodite brigu o motivima i bojama, tradiciji i kulturi tog iznimno inspirativnog dijela svijeta. Organizirajte izložbu i prodaju zajednički osmišljenih i izrađenih radova svojih učenika. Želite li posebno dinamičnu atmosferu, okušajte se u aukcijskoj prodaji, a početni iznos neka bude simboličan, npr. 10 kn. Pozovite sve članove svoje školske zajednice, roditelje, a o izložbi (aukciji) obavijestite i svoje sugrađane putem lokalnih medija, plakata ili pozivnica. Prošle su godine djeca uz pomoć učitelja izradila plakate i tako obavijestila sugrađane o prodajnoj izložbi koja će se održati. Roditelji su se uključili i postavljali plakate na svoja radna mjesta i ostale ključne informativne pozicije njihova kraja kako bi što više ljudi bilo obaviješteno i pridružilo se akciji. Time je omogućeno uključivanje i djece i njihovih roditelja, kao i šire lokalne zajednice.

Izrada i prodaja ukrasnih predmeta i nakita od glinamola

Zanimljiva aktivnost koja će na zabavan i kreativan način zaposliti vrijedne ruke djece i mladih te potaknuti njihovu maštu i kreativnost. Pokušajte istražiti koji su to tipični afrički motivi. Iskoristite ovu priliku i s djecom razgovarajte o bogatstvu drugih kultura i podneblja. Kao i s drugim stvaralačkim radovima, organizirajte prodaju nakita u predvorju škole ili na nekom drugom odgovarajućem prostoru. Ne zaboravite o prodaji obavijestiti obitelji i cijelu zajednicu!

Izrada ukrasnih predmeta oslikavanjem salvetama (decoupage-tehnika)

Sve što vam treba jesu salvete s motivima, ljepilo, kist, akrilna boja i predmet koji želite oslikati (drvene škrinje, vaze, posude). Proteklih godina mnoge su se škole koristile ovom tehnikom u izradi jedinstvenih i originalnih uradaka. Na taj su način mnogi stari i zaboravljeni predmeti dobili novi izgled te putem organiziranih prodajnih izložbi u raznim školama diljem Hrvatske pronašli novi dom i vlasnike koji su ostali oduševljeni motivima koje su učenici izradili, a koji su izgledali i više nego realistično.

Humanitarni i blagdanski koncerti, lutkarske predstave, mjuzikli i druge manifestacije i sl.

Većina škola tijekom godine marljivo priprema različite manifestacije – blagdanske, kulturno-zabavne i mnoge druge prigodne programe, vrijedno osmišljavajući različite sadržaje koje s ponosom predstavljaju roditeljima i drugim posjetiteljima. Svako od tih događanja jedinstveno je i neprocjenjivo, no ako ih ujedno osmislite i kao humanitarne aktivnosti, to će ih učiniti još posebnijima. S učenicima možete izraditi plakate i pozivnice te obavijestiti svoje goste kako ćete prihod od ulaznica ili dobrovoljnih priloga namijeniti za pomoć i školovanje djece u Africi. To je iznimna prilika da učenici vaše škole pokažu svoje talente, dobro se zabave, a ujedno prikupe donacije za svoju humanitarnu akciju.

Izrada i prodaja blagdanskih ukrasa na sajmovima i trgovima

Tijekom godine u školama kroz brojne oblike aktivnosti i radionice nastaju različiti maštoviti ukrasi i kreacije, pogotovo u predblagdansko vrijeme, kada se rabe i za ukrašavanje školskih prostorija i učionica. Jedna od prošlogodišnjih ideja škola uključenih u program bila je organizirati veliku prodajnu izložbu blagdanskih ukrasa uz pomoć koje su prikupljena sredstva za donaciju. U zajedničke kreativne aktivnosti i radionice roditelji se uglavnom rado uključuju, s puno dobre volje i stvaralačkog duha, a prilika zajedničkog druženja dodatna je vrijednost ovakvog oblika aktivnosti. I vi možete upriličiti blagdanski sajam u prostoru svoje škole ili na gradskim trgovima. Za suglasnost i potporu obratite se uredu lokalne uprave, ovlaštenom za izdavanje potrebne dozvole. Ne zaboravite o sajmu obavijestiti i lokalne medije!

Izrada i prodaja rukotvorina od kestena, kukuruzovine i drugih prirodnih materijala, kao i zimnice, meda i sličnih domaćih proizvoda

Bilo da je riječ o zanimljivim figuricama i likovima koji nastaju u vještim rukama učitelja/nastavnika i učenika od divljih plodova kestena, sušenih tikvi, kukuruzovine i drugih prirodnih materijala ili o različitim slasnim prerađevinama poput zimnica, džemova i voćnih kompota nastalih uz veliku pomoć i potporu obitelji, svi navedeni proizvodi mogu upotpuniti prodajne standove organizirane u sklopu škole ili gradskih trgova te poslati poruku o važnosti solidarnosti i uzajamnog pomaganja (vlasnike poljoprivrednih imanja i obrta možete zamoliti za donaciju nekih proizvoda koje potom možete zajednički preraditi).

Učenici jedne od škola koja je prošle godine sudjelovala u aktivnostima programa **Škole za Afriku** od doniranih su jabuka izrađivali pravi domaći jabučni ocat, dok su učenici druge škole s prostora srednje Dalmacije, slijedeći sličan princip, izrađivali domaće maslinovo ulje i nudili ga posjetiteljima na sajmovima domaćih proizvoda. Uz stručnu su se pomoć izrađivali i prirodni sapuni, balzami za usne i mnogi drugi proizvodi. Mogućnosti je puno, a mašta jedina granica.

Prodaja pekarskih proizvoda i slastica

Tijekom održavanja svečanosti Dana kruha te drugih gradskih i školskih događanja ponuda različitih pekarskih proizvoda koje će djeca i mladi izraditi uz pomoć učitelja/nastavnika i roditelja može biti zanimljiva prilika za oživljavanje nekih tradicijskih aktivnosti i običaja uz zajedničko druženje, a prigodnom se prodajom mogu prikupiti potrebna sredstava za pomoć djeci Afrike. Mnoge su škole kao dio svojih aktivnosti organizirale i Dane palačinki, u čijoj su izradi i pripremanju uz pomoć odraslih sudjelovali i učenici viših razreda, a uz puno ljubavi i mašte izrađivala su se i licitarska srca.

Simboličnim donacijama za navedene proizvode prikupljena su znatna sredstva za osiguravanje boljih uvjeta života djece afričkog kontinenta.

Prikupljanje ambalaže i starog papira

S djecom možete organizirati edukativne aktivnosti s temom „Papir, plastika, staklo – kako reciklirati“, gdje će kroz kreativno osmišljene radionice učenici biti u prilici naučiti više o tome kako reciklirati otpad (čime čuvamo zdravi okoliš), a ujedno će, sakupljajući papir i plastičnu ambalažu, čitava školska zajednica moći na ovaj poseban način sudjelovati

u prikupljanju sredstava. Ove aktivnosti mogu potaknuti i brojne kreativne ideje, poput oslikavanja kutija za prikupljanje plastične ambalaže i papira. Oslikavati se može različitim likovnim tehnikama, s inspirativnim motivima Afrike i glavnim obilježjima tog kontinenta. Ako se sakupljanje ambalaže obavlja u vanjskom okruženju, molimo da posebnu pažnju posvetite sigurnosti i zaštiti djece i mladih.

Izlaganje makete vašeg kraja u prostorima lokalnih ustanova i poduzeća

To je izvrsna prilika da vaši učenici upoznaju sve posebnosti mjesta i područja iz kojeg dolaze, a pri tome pomognu i svojim vršnjacima iz Afrike. Jedna od ideja proteklih godina bila je izložiti maketu mjesta koju su djeca izradila od različitog pedagoški neoblikovanog materijala u prostorijama gradske uprave s donacijskom kasicom te informativnim plakatom o programu. Tako su svi posjetitelji imali priliku vidjeti njihov rad i svojim prilogom potpomoći ovu plemenitu akciju.

Prodaja tekstilnih proizvoda ukrašenih afričkim motivima, ručnih radova i pletenih ukrasnih predmeta

Nakon istraživanja tipičnih afričkih motiva učitelji/nastavnici s učenicima mogu zajednički osmisлити radionice izrade različitih pletenih ukrasnih proizvoda (npr. narukvice) ili oslikavanja različitih tekstilnih proizvoda kao što su majice, marame, platnene torbe i sl., uz pomoć različitih likovnih tehnika. Možete zatražiti i pomoć lokalnih tekstilnih poduzeća, trgovina i knjižara kako bi vam pomogle u pribavljanju potrebnih materijala. Jedna od originalnih prošlogodišnjih ideja bila je i izrada rukom vezanih proizvoda. Da bi atmosfera bila potpuna, tijekom radionica možete slušati afričku glazbu.

Prodajni sajam starih brojeva školskih časopisa i knjiga

Neke škole u svojim prostorima imaju poprilične zalihe starijih ili oštećenih primjeraka knjiga i školskih časopisa. Razmislite o tome kako bi i te publikacije mogle naći svoje čitatelje, osobito ako znaju da su simbolične donacije koje za njih daju namijenjene nabavi školskih udžbenika i opreme za školovanje djece u Africi. Provjerite postoji li mogućnost da se slična akcija organizira i u vašoj školi. Akciju prikupljanja starih knjiga možete predstaviti i roditeljima te ih zamoliti da doniraju poneki primjerak iz kućne biblioteke, koji ćete također izložiti na sajmu.

Suradnja s lokalnim udrugama i organizacijama

Ako u vašoj zajednici postoji neka udruga ili organizacija s kojom surađujete, možete im i vi, poput jedne škole prošle godine, predložiti da učenici vaše škole predstave program **Škole za Afriku** njihovim članovima u obliku igrokaza ili nekog drugog oblika scenskog nastupa te ih pozvati da svojim priložima potpomognu ovu plemenitu akciju pomoći za djecu Afrike. Program im možete predstaviti i uz prethodno sastavljene informativne plakate, letke i likovne radove putem kojih ih možete upoznati s teškim uvjetima života djece afričkog kontinenta.

Sajmovi rabljenih igračaka, CD-ova, DVD-ova i drugih predmeta

Uz već spomenute sajmove starih knjiga i časopisa, moguće je u dogovoru s roditeljima organizirati i sajmove rabljenih igračaka, ukrasnih predmeta, CD-ova, DVD-ova i drugih stvari koje bi potencijalno mogle naći svoje mjesto u nečijem domu. Na takvim sajmovima gotovo svatko može pronaći nešto za sebe, a simboličnom donacijom istodobno učiniti dobro djelo – pomoći djeci u Africi da idu u školu i nauče se brinuti za sebe i svoje obitelji.

Sportska natjecanja

Zanimljiva sportska natjecanja učenika, učitelja/nastavnika i roditelja s nizom sportsko-edukativnih sadržaja odlična su prilika za humanitarno djelovanje i prikupljanje sredstava. Uz to, ovakvi oblici aktivnosti pomažu u promicanju važnosti tjelovježbe i bavljenja sportom. Tijekom proteklih su godina u mnogim školama organizirani brojni malonogometni, košarkaški i rukometni turniri te zabavna natjecanja u stolnom tenisu i badmintonu. To je iznimna prilika za druženje i igranje „sa srcem“.

UNICEF-ov afrički kamp

Kako bi učenici doživjeli iskustvo života u Africi, sa svojim vršnjacima iz škole i svim zainteresiranim posjetiteljima možete jedan dan organizirati improvizirani afrički kamp. Pomoću strunjača i drugih materijala možete s učenicima osmisliti izgled kampa te uz afričke pjesme i plesove dočarati ambijent ovog posebnog dijela svijeta. Za ulazak u kamp možete organizirati prikupljanje dobrovoljnih priloga ili osmisliti ulaznice po prigodnim cijenama. Navedene prihode možete uplatiti kao potporu programu **Škole za Afriku**.

Evo savjeta kako prirediti UNICEF-ov afrički kamp:

- odredite cilj – sredstva koja tom akcijom (prodajom ulaznica) želite prikupiti. Neka cilj bude usklađen s veličinom škole i realnim mogućnostima;
- s djecom izradite pozivnice roditeljima i sumještanima da dođu na kampiranje. U njima pojasnite koji je smisao druženja, zamolite ih da kupnjom ulaznice (ili putem dobrovoljnog priloga) podupru program **Škole za Afriku** te da vam unaprijed potvrde mogućnost dolaska;
- stvorite primjeren ugođaj. Pokušajte dvoranu ili učionicu ukrasiti tako da nalikuje afričkom krajoliku;
- razmislite koju vrstu aktivnosti ili zabave možete organizirati tijekom kampiranja. Glazba, hrana, ples, pričanje priča ili likovne izložbe i različite radionice odlični su načini da zabavite svoje kampiste. U svakom dijelu pripreme što više uključujte djecu, njihove obitelji i sve posjetitelje. Povežite se i s udrugama i organizacijama u svojoj lokalnoj zajednici. Mogu vam, primjerice, pomoći u izradi afričkih maski, u uvježbavanju izvedbe nekih afričkih pjesama ili slično.
- Uživajte u druženju!

Masovni ples na otvorenome („Flash mob“ ples)

Ovaj oblik grupne izvedbe podrazumijeva okupljanje većeg broja ljudi na javnom mjestu u cilju skretanja pozornosti šire javnosti na ono što čine. Brojni su primjeri ovakvih oblika aktivnosti koji su pomogli u osvješćavanju javnosti o globalno bitnim pitanjima. Ovo je zabavan i moderan oblik aktivnosti kojim pažnju vaših sumještana možete skrenuti na probleme djece u Africi. Kako biste ga proveli, zatražite prethodnu suglasnost ureda lokalne uprave, ovlaštenog za izdavanje potrebne dozvole te nužna odobrenja za javno reproduciranje glazbe. Jednako tako, prije same provedbe zatražite i suglasnost roditelja i odobrenje da njihova djeca sudjeluju u ovakvom obliku događanja. Sama aktivnost može biti osmišljena kao organizirani ples na neku jednostavnu afričku glazbu. Plesni koraci trebaju biti jednostavni kako bi vam se i gledatelji i slučajni prolaznici mogli pridružiti. Glazba mora biti dovoljno glasna da kod ljudi izazove pozornost. Uz to možete postaviti i informativne plakate na prijenosnim pultovima uokolo mjesta na kojem plešete. Na taj će način svi prolaznici imati višestruke mogućnosti: dobro se zabaviti i pridružiti vam se u vašoj koreografiji, informirati se o programu kojim mogu pomoći djeci u Africi te putem donacijskih kasica dobiti priliku da dobrovoljnim priložima odmah pridonese osiguravanju sredstava za bolji život djece u Africi.

Tipični „flash mob“ dogovara se internetom, no s obzirom na to da je riječ o školskoj zajednici, možete s učenicima dogovoriti koreografiju u svojoj školi. Bitno je da za nastup odaberete neku posebnu lokaciju u vašem mjestu na kojoj se ljudi rado okupljaju te da imate dovoljno prostora za izvođenje koreografije. Puno izazova i puno mogućnosti u jednoj aktivnosti. Kako biste je upotpunili, pozovite i druge škole u vašoj lokalnoj zajednici da vam se pridruže. Ova iznimna aktivnost izuzetno je dinamična te podiže atmosferu u školi i širi pozitivne emocije.

Slijede još neki korisni savjeti, temeljeni na iskustvima škola koje su prošlih godina sudjelovale u programu Škole za Afriku:

- Osobito je korisno ako u vašemu mjestu postoji osoba koja je boravila u Africi ili je možda podrijetlom s tog kontinenta. Pozovite je u goste! Neka djeci prenese svoja iskustva i neka ih поближе upozna sa životom afričke djece te s običajima tamošnjeg stanovništva. Takvi posjeti, uz

edukativan karakter, mogu motivirati djecu na aktivno sudjelovanje u programu.

- Još jedanput napominjemo, povežite se s lokalnim medijima! Neka vas pozovu u svoje emisije ili objave članak o sudjelovanju vaše škole u programu. Time ćete obavijestiti širi krug svojih sugrađana o akcijama koje organizirate, ali i istaknuti pozitivne vrijednosti koje promiče vaša škola. Imate puno pravo pohvaliti se svojim dobročinstvima!
- Ideju i aktivnosti programa možete povezati i s drugim važnim globalnim temama – ekologijom, borbom protiv siromaštva i diskriminacije itd.
- I naposljetku... ne zaboravite zahvaliti svima koji vam pomažu i koji, poput vas, ulažu napore da ovaj svijet bude bolje i sigurnije mjesto za svu djecu te da svako dijete ostvari svoje pravo na obrazovanje i bolji život. **Hvala** je riječ koju svi volimo čuti, najjednostavnije i najučinkovitije priznanje za uloženi trud.

UNICEF/Claude Tarpilga

Škole za Afriku
- škole za život!

Odgoj za razvoj: cjeloživotne vrijednosti u sustavu školstva

Svako dijete ne mora biti odličan učenik, ali može postati dobar čovjek.

Škola je mjesto u kojem djeca i mladi uz potrebna znanja, vještine i umijeća grade temeljni sustav vrijednosti, stoga je uz obrazovnu ulogu osnovnih i srednjih škola iznimno bitan i njihov odgojni utjecaj u izgradnji svakog pojedinca i formiranju osobina ličnosti svake nove generacije učenika. Znanja i osobine ponašanja koje djeca i mladi usvoje tijekom školovanja postaju ključan element njihova osobnog razvoja i odnosa sa zajednicom i društvom. Upravo su zbog toga osnovne i srednje škole sa stručnim i educiranim djelatnicima uz provedbu kvalitetnih odgojno-obrazovnih programa nezamjenjiv i iznimno bitan čimbenik u odgoju i odrastanju svakog od nas. Poučavajući djecu pravim vrijednostima stvaramo najbolje preduvjete za njihovo odrastanje u kvalitetne i društveno odgovorne mlade ljude koji će svojim djelovanjem pridonijeti razvoju i boljitku kako vlastite zajednice, tako i cijelog svijeta. Odgojem za razvoj u djece i mladih potičemo usvajanje stajališta i vrijednosti kao što su globalna međuovisnost, socijalna osjetljivost i ekološka osviještenost te mnogih drugih znanja i vještina koje omogućuju kvalitetan osobni napredak uz sveopću korist za društvo.

U sklopu odgoja za razvoj nužno je obratiti pozornost na sljedeća područja djelovanja:

- treba pružiti potrebna znanja i informacije;
- treba osvijestiti i poticati usvajanje pozitivnih stajališta i vrijednosti;
- treba razvijati socijalne vještine.

S obzirom na vrijednosti koje zastupa UNICEF i vrijednosti koje se zagovaraju u našem odgojno-obrazovnom sustavu iz područja odgoja za razvoj, u radnom materijalu obrađuju se četiri cjeline:

Međuovisnost – svi smo međusobno povezani i ovisni jedni o drugima. Čineći dobro svojoj lokalnoj zajednici činimo dobro i društvu u cjelini. Razvijanje osjećaja *ja* kao pojedinac, ali i *ja* kao dio svoje zajednice i društva.

Poznavanje drugih i poštovanje različitosti – upoznavanje vlastite, ali i drugih kultura. Razvijanje osjećaja važnosti suživota različitih kultura te isticanje važnosti vrednovanja i uvažavanja međusobnih sličnosti i razlika koje nas oplemenjuju u najboljem smislu te riječi. Suosjećanje i solidarnost osjećaji su koje učimo i nadograđujemo godinama, stoga je nužno djeci i mladima tijekom školovanja pružiti mogućnost da budu u prilici graditi svoje iskustvo u tom smjeru.

Socijalna pravda – upoznavanje i življenje dječjih i ljudskih prava, razvijanje osjećaja osobne, ali i društvene odgovornosti. Pomoći djeci i mladima da razviju pozitivnu sliku o sebi kako bi bili u prilici stvarati i bolju sliku svijeta u kojem živimo. Razvijanje osjećaja sigurnosti, samopouzdanja i međusobnog povjerenja.

Upoznavanje djece i mladih s važnošću jednakih mogućnosti za sve kroz poticanje razvoja dječje socijalne kompetencije.

Promjena i budućnost – što sve možemo učiniti za osobnu dobrobit i boljitak društva. Kako tijekom školovanja surađivati sa svojim vršnjacima, ali i sudjelovati u konstruktivnim promjenama. Razvijanje spoznaje da svaki pojedinac može pomoći u stvaranju bolje budućnosti i kolika je važnost da se brigom za druge i za svijet u kojem živimo uključimo u stvaranje pozitivnih trendova još od djetinjstva.

Svrha je ovoga radnog materijala pružiti djelatnicima u odgoju i obrazovanju osnovne smjernice i ideje o tome kako na interaktivan i suradnički način poučavati djecu i mlade određenim vrijednostima u okviru odgoja za razvoj. Aktivnosti su uz poštovanje dobne različitosti i specifičnosti podijeljene na:

- aktivnosti namijenjene djeci nižih razreda osnovne škole (1. – 4. razred);
- aktivnosti namijenjene djeci viših razreda osnovne škole (5. – 8. razred);
- aktivnosti namijenjene učenicima srednjih škola.

Uz pojedine se aktivnosti nalaze prijedlozi dodatnih radnih materijala/radnih listova i popis literature koja može biti korisna učiteljima i nastavnicima ako se žele više informirati o pojedinim temama. Važno je napomenuti kako će se u prijedlogu aktivnosti naizmjenično rabiti izraz učiteljica/nastavnica i učitelj/nastavnik kako bi se osiguralo poštovanje rodne jednakosti. Također napominjemo da su aktivnosti koje slijede samo primjeri kako raditi na razvijanju sposobnosti i vještina u okviru odgoja za razvoj te da nisu obvezujuće za sudjelovanje u programu. Uvažavajući specifičnosti svake pojedine zajednice, škole i razreda, molimo da ih prije primjene detaljno iščitajte i procijenite njihovu primjerenost za uporabu u radu s djecom svoje škole. Aktivnosti provodite samo ako procijenite da se, sudjelujući u njima, niti jedan učenik neće osjećati loše ili diskriminirano u odnosu na bilo koje pravo.

Literatura kojom se možete koristiti:

Različitost (učenje o jednakopravnosti različitosti) –

David Mckee, *Elmer*; Đurđa Miklaužić, *Super je biti različit*; Max Velthuis, *Žabac i stranac*; Kašmir Huseinović, *Oskar*; Daniela Kulot, Hortense Ullrich, *Gospodin Nosko nalazi prijatelja*; J. Moore-Mallinos, M. Fabrega, *Dugine boje*

Odgoj za nenasilje i toleranciju – Tomi Ungerer, *Plavi oblak*; Pascal Biet, *Izgubio se jedan zeleni pas*; Brigitte Weninger, *Pauli, ti zločesti Pauli*; Becky Bloom, Pascal Biet, *Uljudeni vuk*

Dječja prava – Schreiber-Wicke, Edith, *Nečko*

Solidarnost – Julia Donaldson, Axel Scheffler, *Najotmjereniji div u gradu*

Upoznavanje različitih zemalja, naroda i kultura – *Život kao moj* (UNICEF); *Škola kao moja* (UNICEF); Dušan Pavlić, Tatjana Rodić, *S djecom oko svijeta*; Hether Amery *Priče iz cijeloga svijeta*

Prijedlozi edukativnih aktivnosti za rad s učenicima

AKTIVNOSTI ZA UČENIKE NIŽIH RAZREDA OSNOVNIH ŠKOLA (1. – 4. RAZRED)

Međuovisnost

1.

Naziv aktivnosti: Što ako...?

Prilagođeno prema: Miljević-Riđički, R.; Maleš, D.; Rijavec, M. 1999. *Odgoj za razvoj*. Naklada Slap i UNICEF, Zagreb i Compasito – *Manual on human rights education for children*. 2009. Council of Europe.

Upute za učitelje: Prije početka aktivnosti omogućite učenicima da se prisjete poznatih lokaliteta te da upoznaju nove značajne lokalitete mjesta u kojem živite, poput muzeja, parka, autobusnog/željezničkog kolodvora, pošte, policijske postaje, doma zdravlja, knjižnice, lokalne radijske ili televizijske postaje i sl. Navedene lokalitete možete i posjetiti zajedno s učenicima. Nakon obilaska nabrojite važne stvari koje ste vidjeli u okviru aktivnosti upoznavanja vašeg kraja, a koje su iznimno važne za vaše mjesto.

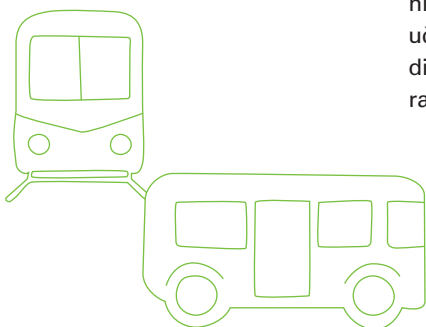
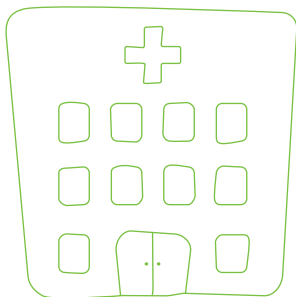
Najavite učenicima da ćete izraditi zajednički plakat sa svim institucijama (škola, pošta, muzej, dom zdravlja, park, knjižnica...) i stručnim osobama koje ste upoznali (vatrogasci, liječnici, poštari, policajci...). Svaki učenik neka nacrtat određeni objekt, odnosno osobu.

Nakon što svi učenici završe s likovnim prikazom određenog objekta ili osobe, zajedno pogledajte izrađeni plakat. Zamolite učenike da zamisle da je određeni dio mjesta u kojem žive nestao, a s njim su nestali i svi važni objekti i osobe koji su bili u tom dijelu. Možete se poslužiti papirom kako biste i fizički prekrili dio mjesta koji je „nestao“.

Potaknite učenike na razgovor postavljajući im sljedeća pitanja: *Što se nalazilo u dijelu slike koji je „nestao“? Na koji bi način nestanak tog dijela utjecao na naš život (npr. ako bismo ostali bez bolnice, medicinske pomoći ili ako vlakovi/autobusi ne bi mogli voziti zato što nedostaje dio pruge/ceste...)?* Potaknite djecu da kažu što bi po njihovu mišljenju bio najveći problem.

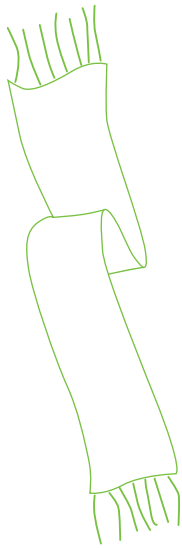
Nakon razgovora uklonite komadić papira kojim ste prekrili dio svog mjesta i još jednom naglasite kolika je važnost tih, ali i svih drugih institucija i osoba u vašem mjestu.

Objasnite učenicima da nisu svi dijelovi svijeta jednako razvijeni i da nemaju svi jednake uvjete za život. Na primjeru Burkine Faso, jedne od triju najsiromašnijih afričkih zemalja, objasnite učenicima da njihovim vršnjacima s tog područja često nisu dostupne važne ustanove poput vrtića, škola ili bolnica. Kao dodatnu aktivnost učenicima zadajte da nacrtaju one važne ustanove za koje smatraju da bi ih svako dijete i svaka odrasla osoba trebali imati u Burkini Faso, ali i u drugim gospodarski razvijenijim zemljama i područjima.

1.

Poznavanje drugih i poštovanje različitosti

* Ako poznajete osobu koja ima psa vodiča, čita brajicu (pismo za slijepce i slabovidne osobe) ili ima neke druge teškoće, možete je zamoliti da vas posjeti u školi i razgovara s djecom o svome životu – možete govoriti o situacijama u kojima joj je bila potrebna pomoć, ali i o njenim drugim sposobnostima, interesima, hobijima i talentima.

Naziv aktivnosti: **Moj prijatelj ne vidi**

Prilagođeno prema: Maleš, D.; Stričević, I. 2005. *Odgoj za demokraciju u ranom djetinjstvu*. Udruženje Djeca prva, Zagreb i Compassito – *Manual on human rights education for children*. 2009. Council of Europe.

Potreban materijal: šal ili marama

Upute za odgojitelje: Bez obzira na to postoje li u skupini djeca s teškoćama, o njima treba razgovarati kako bi se djeca senzibilizirala za druge i prihvatila osobe s invaliditetom kao jednakovrijedne.

Za početak s djecom odigrajte razne situacije s kojima se suočavaju osobe koje ne vide. Neka svako dijete zavezanih očiju pokuša prijeći malu prepreku u prostoriji (usmjeravajući se po zvuku i opipu). Napomenite djeci da se osobe s oštećenjem vida često umjesto vidom koriste dodirom (zato dodiruju druge kako bi ih upoznali; treba im pokazati gdje se što u prostoriji nalazi kako bi drugi put znali smjer kretanja...). Umjesto prelaženja prostorije, djeca mogu zavezanih očiju pokušati crtati, natočiti vodu u čašu, postaviti stol za obrok ili odjenuti lutku. Neka svako dijete dobije priliku da samo, bez ičije pomoći, ispuni zadatak, a zatim uz pomoć druge djece (vođenje za ruku, davanje uputa). Razgovarajte s djecom o doživljenom iskustvu: *Kako ste se osjećali? Je li bilo teško? Što vam je bilo najteže? Je li vam grupa pomogla? Ako da, na koji način?*

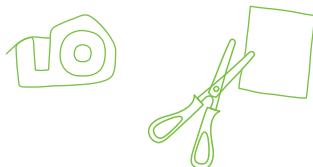
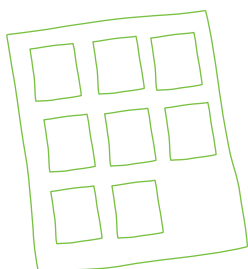
Jednako tako djeca trebaju upoznati i druge teškoće. Razgovarajte s djecom o tome *kakva pomagala ljudi koriste kada slome nogu (gips i štake), kakva oni koji uopće ne mogu hodati (invalidska kolica), kakva oni koji slabo ili uopće ne čuju (slušni aparat, znakovni jezik), kakva oni koji slabo vide ili uopće ne vide (naočale, bijeli štapić, pas vodič, tisk na brajici) i sl.*

Potaknite djecu na razmišljanje koristeći neka od sljedećih pitanja: *Što vi volite raditi? Što mislite, što djeca s teškoćama vole raditi, žele li se i djeca koja slabije vide igrati, žele li i djeca koja ne mogu hodati ići u školu, naučiti pisati i čitati, družiti se s prijateljima? Ako su im neke aktivnosti teške, mogu li ipak željeti sudjelovati u njima? Što vi želite biti kada odrastete? Što mislite, što djeca s teškoćama žele biti kada odrastu? Razlikuju li se ona u odnosu na vas? Imaju li djeca s teškoćama prijatelje? Jesu li njihovi prijatelji samo osobe koje također imaju teškoće? Svi imamo pravo na stvari koje su nam potrebne da bismo živjeli ispunjenim životom. Što je vama potrebno da budete sretni (igra, prijatelji, mama, tata, hrana, odjeća...)? Trebaju li te iste stvari i djeca s teškoćama? Jesu li djeca s teškoćama drugačija od vas?*

Usmjeravajte djecu do zaključka da su osobe s teškoćama, unatoč svojoj teškoći, jednako vrijedne, da imaju slične želje i da zaslužuju iste stvari kao i svatko od nas.

1.

Socijalna pravda

Naziv aktivnosti: Dječja prava

Potreban materijal: kartice s pojedinim pravima djeteta (vidi [Prilog 1.](#)), Konvencija o pravima djeteta (UN)

Upute za odgojitelje: Prije provođenja ove aktivnosti preporučuje se odgojiteljima da pažljivo prouče Konvenciju o pravima djeteta (UN). Umnožite kartice s dječjim pravima ([Prilog 1.](#)), izrežite ih i zalijepite na karton.

Okupite djecu i zajedno sjednite na pod formirajući krug. Na početku se djeci kaže kako je tema ove aktivnosti upoznavanje s dječjim pravima. Pojasnite djeci da su dječja prava zapisana u dokumentu koji se naziva „Konvencija o pravima djeteta“ i da ta prava vrijede jednako za svu djecu u svijetu. Zatim upitajte djecu: *Što su to prava? Gdje ste čuli za njih? Zna li da i vi imate prava? Koja su vaša prava? Kako znate kada se vaša prava poštuju?*

Kartice s dječjim pravima rasporedite unutar kruga. Zajedno s djecom pogledajte kartice i opišite svako dječje pravo koje pojedina kartica prikazuje. Potaknite djecu da komentiraju jesu li njima zadovoljena ova prava, i u kojoj mjeri, te što misle u kojoj su mjeri ova prava zadovoljena djeci iz priča koje su slušali u ranijim aktivnostima (ili primjerice djeci iz Burkine Faso).

Na kraju djeca mogu izabrati svoje „omiljeno“ pravo, ono koje im se posebno sviđa, i pojasniti svoj izbor. Tada se mogu i proglasiti ambasadorima (zastupnicima) ovog prava u svojoj grupi, odnosno osobama koje će paziti da se to specifično pravo ne krši.

* Kako bi lakše usvojila pojedina dječja prava, djeca mogu igrati igru pamćenja („Memory“) s pomoću kartica s pravima djece. U tom slučaju kartice je potrebno umnožiti dvaput. Ili posjetite svoju školsku knjižnicu i tamo odigrajte igru o dječjim pravima „Čovječe, ispravi se!“

1.

Promjena i budućnost

Naziv aktivnosti: Šalji dalje

Upute za učitelje: Učitelj započinje aktivnost pitanjem koje zapisuje na ploči: *Kako ja mogu poboljšati svijet?* Dajte učenicima vremena da razmisle i iznesu svoje ideje. Pomozite im pitanjima: *Mislite li da je za to potrebno puno novaca, vremena, moći? Mogu li se neke stvari mijenjati i malim akcijama?* Sve ideje možete zapisati te odabrati one koje ćete i provesti.

Možete predložiti učenicima jednostavan način kako poboljšati svijet, a koji svatko od njih može ostvariti. „Zadatak“ je pružiti pomoć (učiniti dobro djelo) trima osobama (npr. pomoći starijoj osobi pri prelaženju ceste, pomoći roditeljima u pospremanju kuće ili uređenju dvorišta, prenijeti važne informacije prijatelju koji je izostao iz škole...) te zamoliti svaku od te tri osobe da kao zahvalu za pomoć i oni pruže pomoć nekome i tako nastaviti nesebičan niz pomaganja.

Promjena i budućnost

2.

Naziv aktivnosti: Habu i Dijana

Prilagođeno prema: *Compasito - Manual on human rights education for children.* 2009. Council of Europe.

Upute za učitelje: Koristeći se sljedećim pitanjima potaknite djecu na razgovor o važnosti vode u svakodnevnom životu i neophodnosti njena očuvanja:

- Gdje možemo pronaći vodu na Zemlji? (oceani, mora, rijeke, jezera...)
- Koliko je vode na Zemlji iskoristivo za ljudska bića? (97% vode na Zemlji čine oceani, 2% ledene površine, a samo 1% svih voda iskoristivo je za ljude)
- Kako bi izgledao život na Zemlji bez vode?
- Je li pitka voda jednako dostupna svima na Zemlji?

Razgovarajte o tome kako se djeca svakodnevno koriste vodom (npr. za kuhanje, za kupanje, pranje odjeće...). Nakon toga učenicima pročitajte kratku priču o Habuu i Dijani.

Habu i Dijana

Habu živi u Nigeru, u Africi. Svako jutro nakon što se probudi Habu pješači 20 minuta do pumpe za vodu koju njegova obitelj dijeli s ostalima u selu. Kada dođe do pumpe, Habu popije malo vode te napuni punu kantu koju nosi do svoje kuće. Kada stigne kući, njegova mama ulije nešto vode u veliku posudu tako da se Habu i njegova obitelj mogu umiti. Nakon što se članovi obitelji umiju, majka tom vodom zalijeva biljke u vrtu. Ostatak vode majka mora pažljivo rasporediti za kuhanje.

Dijana živi u jednom malenom gradu u Hrvatskoj. Ujutro, nakon što se probudi, Dijana odlazi u kupaonicu i otvara slavinu. Prvo popije malo vode i ostavlja vodu da teče za vrijeme dok pere zube. Dijanina mama u isto vrijeme pušta vodu u kadi kako bi se Dijana mogla okupati prije škole. Mama zna da Dijana voli mjehuriće u vodi pa dodaje puno mirišljave kupke u kadu. Nakon što se okupa, Dijana pušta vodu iz kade da oteče u kanalizacijski otvor.

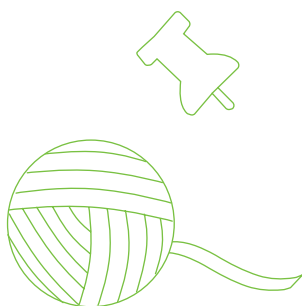
Nakon pročitane priče upitajte učenike što misle o priči, kakvu ulogu voda ima u životima Habua i Dijane, tko od njih može lako doći do vode, a tko ne, misle li da netko od njih osjeća veću odgovornost prema čuvanju i štednji vode. Jesu li učenici u tom pogledu sličniji Habuu ili Dijani? Zatim učenici zajedno s učiteljem pronalaze načine na koji mogu štedjeti vodu, odnosno ponašati se odgovorno prema njezinu korištenju. Jednako tako pronalaze načine na koje se mogu ponašati odgovorno prema okolišu.

AKTIVNOSTI ZA UČENIKE VIŠIH RAZREDA OSNOVNIH ŠKOLA (5. – 8. RAZRED)

Međuovisnost

1.

Naziv aktivnosti: Odakle što potječe

Prilagođeno prema: Miljević-Riđički, R.; Maleš, D.; Rijavec, M. 1999. *Odgoj za razvoj*. Naklada Slap i UNICEF, Zagreb.

Upute za učitelje: Zamolite učenike da nekoliko dana vode bilješke o hrani koju jedu kod kuće te da bilježe podatke o zemlji iz koje dolazi određena hrana. Pojasnite da se podaci o podrijetlu namirnica često nalaze otisnuti na rubovima proizvoda, odnosno na donjem dijelu pakiranja. Potom uputite učenike da prema svojim bilješkama na karti svijeta lociraju zemlje koje proizvode hranu koju su imali prilike jesti u posljednje vrijeme. S pomoću pribadača i vunениh niti povežite te zemlje s našom zemljom. Potaknite razgovor sljedećim pitanjima: *Prema vunениm nitima koje vidimo, a koje nas vode do zemlje iz koje dolazi hrana koju jedemo, što mislite dolazi li nam većina hrane iz naše zemlje ili iz drugih zemalja? Jeste li se iznenadili kada ste vidjeli da naša hrana dolazi iz različitih zemalja? Postoji li zemlja ili dio svijeta iz kojeg ne uvozimo hranu koju smo jeli ovih dana? Što mislite zašto je to tako? Neka svatko od vas izabere zemlju na karti iz koje naša zemlja uvozi hranu koju ste imali priliku jesti. Možete li zamisliti nešto što bi se moglo dogoditi u toj zemlji, a što bi otežalo proizvodnju hrane koju jedemo te mogućnost kupovine i nabave tog proizvoda? Mislite li da sve zemlje iz kojih dobivamo neke proizvode imaju dovoljno hrane za svoje stanovnike? Imaju li i ostale zemlje i područja na karti također dovoljno hrane? Što mislite zašto je to tako?*

Aktivnost možete nastaviti tako da upoznate djecu s problemima nedostataka hrane i vode u pojedinim dijelovima svijeta, razvijajući svijest o važnosti uzajamnog pomaganja. Upoznajte djecu svog razreda i škole s onim što njihovi vršnjaci diljem svijeta imaju, odnosno nemaju.

Poznavanje drugih i poštovanje različitosti

1.

Naziv aktivnosti: Sličnosti i razlike

Prilagođeno prema: Miljević-Riđički, R.; Maleš, D.; Rijavec, M. 1999. *Odgoj za razvoj*. Naklada Slap i UNICEF, Zagreb i *Human Rights Education Workshop Manual*, UNICEF.

Potreban materijal: Knjige „Život kao moj“ i „Škola kao moja“, slike ljudi iz različitih kultura. Primjer radnog materijala nalazi se u [Prilogu 2.](#)

Upute za učitelje: Zamolite učenike da za ovu aktivnost pronađu slike ljudi ili događaja iz različitih kultura. Mogu se koristiti različitim izvorima (časopisi, novine, internet...). Primjer radnog materijala nalazi se u [Prilogu 2.](#)

Zamolite učenike da ustanu i stanu na jednu stranu prostorije. Neka zamisle da razredom prolazi crta koja ga dijeli na dva dijela. Potom ih zamolite da svi oni koji više vole zelenu boju stanu na jednu stranu, a svi koji više vole plavu boju da stanu na drugu stranu. Nakon što učenici zauzmu svoja mjesta, zamolite ih da se osvrnu oko sebe i pogledaju tko se nalazi na istoj strani kao i oni, a tko na suprotnoj.

Socijalna pravda

1.

Vježbu ponovite nekoliko puta s različitim kombinacijama (npr. *slatko – slano, akcijski film – komedija, ljeto – zima, more – snijeg, plesanje – pjevanje, kazalište – kino, hrvatski – matematika* itd.). Pažljivo izaberite pitanja tako da izbjegnute formiranje grupa koje čine isključivo dječaci, odnosno djevojčice. Nakon vježbe razgovarajte s učenicima: *Kako vam se sviđela ova vježba? Što ste primijetili? Jeste li otkrili da imate puno zajedničkih stvari/interesa sa svojim školskim kolegama? Što mislite, jesu li sličnosti među nama, ali i drugim ljudima, veće od razlika?*

U nastavku aktivnosti zajedno s učenicima razgledajte slike ljudi iz različitih kultura. Upitajte učenike: *Što vas na slikama koje ste donijeli podsjeća na vaš život? Po čemu ste slični osobama na slici, a po čemu se od njih razlikujete? Žive li osobe na slici drugačije od vas: gdje su potencijalne sličnosti i razlike? Čija su prava u većoj mjeri zadovoljena? Zašto je tome tako? Za ovu aktivnost možete koristiti i knjige „Škola kao moja“ i „Život kao moj“. S učenicima proučite različita područja diljem svijeta u kojima žive njihovi vršnjaci. Razgovarajte o međusobnim sličnostima u svakodnevnim aktivnostima i školskim obvezama. Pomozite djeci da osvijeste raznolikost među ljudima i kulturama te važnost uvažavanja i poštovanja individualnih razlika.*

Naziv aktivnosti: Zauzmi stajalište

Prilagođeno prema: *Compassito – Manual on human rights education for children.* 2009. Council of Europe.

Upute za učitelje: Najavite djeci da ćete im pročitati nekoliko tvrdnji, a oni će svaki za sebe trebati odlučiti slažu li se ili ne slažu s navedenom tvrdnjom. Ako se slažu, neka stanu na jednu stranu razreda, ako se ne slažu, neka stanu na drugu stranu razreda. Pritom nitko ne smije govoriti sve dok svaki učenik ne zauzme svoj položaj. Što se učenik više slaže s tvrdnjom, to će stajati dalje od sredine prostorije.

Pročitajte naglas prvu tvrdnju. Neka učenici u tišini razmisle i zauzmu položaj. Pričekajte dok svatko ne stane na odabranu stranu razreda, a zatim upitajte učenike zašto su zauzeli baš tu stranu. Omogućite im vrijeme za raspravu. Potaknite ih na izražavanje mišljenja. Dopustite im da, ako to žele, promijene položaj. Ako netko to učini, pitajte ga koji su ga argumenti drugih učenika naveli na to da promijeni mišljenje. Ponovite postupak sa svakom tvrdnjom.

Nakon aktivnosti upitajte učenike: *Kako vam se sviđela aktivnost? Je li bilo teško zauzeti određenu stranu u nekim slučajevima? U kojima? Jeste li promijenili stranu i što vas je navelo na to? Jeste li oko nekih tvrdnji još uvijek nesigurni? Želite li o nečemu dodatno razgovarati? Jeste li naučili nešto novo? Uočavate li neku povezanost između ovih tvrdnji? Sudjelujete li vi u donošenju odluka u svojoj obitelji, u razredu, u školi ili u grupi vršnjaka? Možete li se sjetiti još nekih područja života u kojima je važno da sudjelujete? Zašto je pravo na sudjelovanje važno za djecu? Pročitajte članak 12. Konvencije o pravima djeteta.*

Tvrdnje

Sva djeca, pa i ona najmlađa, imaju pravo reći svoje mišljenje o stvarima koje ih se tiču.

Djeca nemaju pravo sudjelovati u donošenju obiteljskih odluka.

Roditelji najbolje znaju što je najbolje za djecu.

Moglo bi biti opasno za djecu da izraze svoje mišljenje o školskim pitanjima.

Samo starija djeca mogu sudjelovati u donošenju odluka.

Svako dijete može sudjelovati u radu Učeničkog vijeća.

Djeca koja su prekršila zakon izgubila su pravo sudjelovati u donošenju odluka.

Nemaju sva djeca jednaka prava na sudjelovanje. Siromašna djeca ne mogu jednako participirati kao ostala.

Sudjelovati u školi znači puno pričati u razredu.

Ako se roditelji razvode, djeca imaju pravo izraziti mišljenje u postupku.

2.

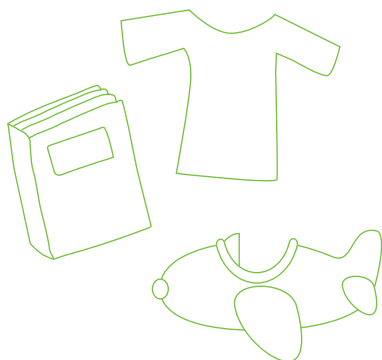
Socijalna pravda

Naziv aktivnosti: Je li sve što želimo i sve što trebamo?

Prilagođeno prema: Miljević-Riđički, R.; Maleš, D.; Rijavec, M. 1999. *Odgoj za razvoj*. Naklada Slap i UNICEF, Zagreb.

Potreban materijal: 18 pojedinačnih crteža, koje mogu izraditi sami učenici (u grupi od petero učenika), a koji predstavljaju sljedeće: hranu, pitku vodu, građevinski materijal za izgradnju kuće, igračke, toplu odjeću i obuću, modernu odjeću i obuću, lijekove, televizor, prijatelje, mobitel, nekoga tko me voli i brine se o meni, kolače, knjige koje će me poučiti svemu što trebam, novac, računalo, loptu, čisti zrak, bazen.

Upute za učitelje: Najavite učenicima da ćete napraviti eksperiment koji će im pomoći da razlikuju prava i potrebe od njihovih želja. Podijelite učenike u grupe od petero učenika. Recite im da zamisle kako su upravo oni odabrani da idu na pusti otok i tamo sami organiziraju svoju zajednicu. Na putovanje će krenuti za točno deset minuta. Sa sobom mogu uzeti sve što smatraju neophodnim za život na tom otoku (od pojmova predstavljenih na njihovim crtežima, o čemu se moraju zajedno dogovoriti). Jednako tako, budući da na brodu kojim putuju nema dovoljno prostora, ne mogu uzeti svih osamnaest stvari (crteža) sa sobom, nego je broj stvari koje mogu ponijeti ograničen na dvanaest. Stoga moraju odlučiti kojih šest stvari neće ponijeti sa sobom.

U jedan kut učionice možete staviti kutiju u koju će učenici stavljati stvari koje će ponijeti na svoje putovanje. Nakon što učenici počnu donositi odluke o tome što će ponijeti, kako biste situaciju „pakiranja za otok“ učinili još napetijom, zaustavite ih i ponovno obavijestite kako je sada još manje mjesta na brodu te da svaka grupa sa sobom može ponijeti samo osam stvari. Ostale stvari ostavljaju i ne mogu se vratiti po njih.

Nakon improviziranja cijelog putovanja, zamolite učenike da se vrate na svoja mjesta te ih sljedećim pitanjima potaknite na razgovor: *Koje ste stvari izbacili odmah na početku i odlučili da ih nećete ponijeti sa sobom? Koje ste još stvari izbacili kada ste saznali da sa sobom možete ponijeti samo osam stvari? Je li vam odluka u tom trenutku bila još teža? Je li dolazilo do nesuglasica i drukčijih mišljenja između vas i vaših kolega s kojima ste radili? Koja je po vama osnovna razlika između potreba i želja?*

Kako biste učenicima pomogli u odgovoru, pogledajte sve crteže u kutiji i zajedno procijenite koje su od tih stvari naše potrebe, a koje samo želje. U završnici aktivnosti možete porazgovarati i o tome imamo li mi u našoj zemlji sve što želimo/trebamo te potaknuti učenike na razmišljanje o tome imaju li djeca u drugim dijelovima svijeta sve što trebaju i što je po Konvenciji o pravima djeteta njihovo pravo.

Promjena i budućnost

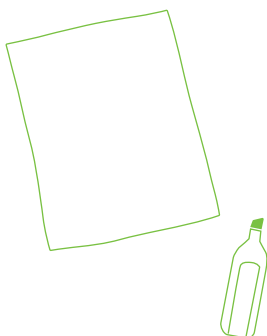
1.

Naziv aktivnosti: **Budućnost kakvu želim**

Potreban materijal: papiri i flomasteri

Upute za učitelje: Kao uvod u aktivnost upitajte učenike kako oni zamišljaju da će svijet izgledati za 20, 30, 50 godina: *Možete li zamisliti kako će tada izgledati vaš život? Koliko ćete imati godina, što ćete raditi? Gdje ćete živjeti? U čemu ćete biti uspješni? Što mislite kakvi će problemi mučiti ljude za 20, 30, 50 godina te hoće li se neki od problema koji danas muče ljude dotad riješiti? Hoće li se riješiti problem zagađivanja planeta, problem gladi u nerazvijenim zemljama, problem nepismenosti i sl.? Što mislite da bi moglo utjecati na rješavanje problema?*

Podijelite učenike u manje grupe. Zadatak je da u grupi osmisle (nacrtaju, uredi) plakat na kojem će opisati budućnost kakvu žele. Na tom plakatu trebaju uza svaku želju za budućnost napisati što oni sami već danas mogu napraviti da se to i ostvari. Pritom im učitelj može dati početne primjere: *Ako u budućnosti želim imati dobar posao i dobru plaću, onda već danas moram redovito ići u školu, učiti i imati dobre ocjene koje će mi pomoći da se upišem željenu srednju školu.* Dok učenici rade, učitelj obilazi grupe i pomaže učenicima što jasnije definirati što oni sami već danas mogu napraviti za svoju bolju budućnost, a samim time i za bolju budućnost svih. Učitelj naglašava učenicima da time što učimo, što se brinemo o slabijima od sebe, recikliramo otpad i sl. aktivno preuzimamo odgovornost za svoju sadašnjost i budućnost. Nakon što izrade plakate, učenici predstavljaju jedni drugima svoje radove i razgovaraju o njima. Plakati se kasnije mogu izložiti u razrednoj prostoriji.

Promjena i budućnost

2.

Naziv aktivnosti: **Voda je važna**

Upute za učitelje: U okviru tematskog dijela o promjeni i budućnosti važno je učenike podsjetiti i na odgovornost koju imamo prema svijetu, tj. planetu na kojem živimo. U tom kontekstu potaknite učenike da se prisjete filmova koje su gledali o životu djece u Africi i činjenice da mnoga djeca nemaju pitku vodu u svojim kućama i školama. Upitajte djecu mogu li zamisliti kako bi izgledao njihov život da samo jedan dan ili jedan tjedan nemaju čistu vodu – kako bi se kupali, pripremali hranu, što bi pili i sl. Potaknite učenike da naprave popis i navedu načine na koje bi oni sami mogli štedjeti vodu (ili o tome mogu razgovarati).

* Jedna je od mogućnosti rada na ovoj aktivnosti i ta da učitelj vodi učenike interaktivnim tekstom pod nazivom „Voda je život“. Učitelj čita dio po dio teksta, a nakon svakog dijela učenici odgovaraju na pitanja.

Voda je život

Kažu da voda znači život. Ipak, mnogi ljudi u svojim domovima još uvijek nemaju pitku vodu.

Navedite neke od zemalja u kojima ljudi nemaju pitku vodu u svojim kućanstvima. Probajte se prisjetiti nekog dana kada u vašoj kući iz nekog razloga nije bilo vode. Što ste onda vi i članovi vaše obitelji učinili? Kako ste se snalazili bez pitke vode?

Mnogi ljudi koji žive u nerazvijenim zemljama nemaju u svojim kućama pitku vodu, kao ni kupaonicu ili zahod. Zbog nedostupnosti pitke vode teško je održavati primjerenu higijenu te ljudi koji žive u takvim uvjetima često obolijevaju od različitih zaraznih bolesti uzrokovanih lošom higijenom (prljave ruke, primjerice, prenose uzročnike bolesti). Nedostupnost pitke vode velik je problem u Africi, a to ne utječe samo na zdravlje, već i na obrazovanje djece, posebice djevojčica.

Što mislite kako je nedostatak vode povezan s obrazovanjem djevojčica? Možete li zamisliti kako bi vaš život izgledao da svaki dan morate ići do bunara i donijeti vodu za svoju obitelj? Što mislite, bi li to radile djevojčice ili dječaci? Zašto tako mislite?

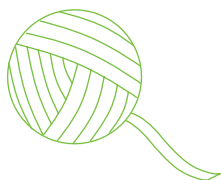
Mnoga djeca, posebice djevojčice, prestaju ići u školu jer svaki dan za svoju obitelj moraju donositi pitku vodu s udaljenih bunara ili crpki.

Što bi se moglo učiniti kako bi ljudi i u tim nerazvijenim zemljama imali pitku vodu? Što vi možete učiniti da štedite vodu?

AKTIVNOSTI ZA UČENIKE SREDNJIH ŠKOLA

Međuovisnost

1.

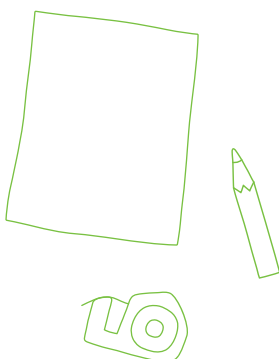
Naziv aktivnosti: Mreža suradnje

Potreban materijal: klupko vune ili konopa

Upute za nastavnike: Zamolite učenike da formiraju krug te im najavite da će izraditi mrežu suradnje. Odmotajte klupko vune, zadržite jedan kraj u svojoj ruci, a klupko bacite jednom od učenika i pritom izgovorite naziv neke institucije (npr. škola). Učenik koji je primio klupko jednom rukom uhvati komad vune, a drugom klupko baca dalje izgovarajući naziv jedne stvari/institucije/djelatnosti koja je potrebna da bi škola mogla uspješno raditi. Primjerice, da bi škola mogla raditi, potrebni su učitelji, a da bi netko postao učitelj, potrebni su fakulteti za obrazovanje učitelja itd. Za rad škole potrebne su i knjige, a za proizvodnju knjiga potrebni su autori udžbenika, tiskare, proizvođači papira, šume itd. Školu netko treba izgraditi, dakle, potrebni su i graditelji, inženjeri strojarstva, proizvođači građevinskog materijala... U školi je potrebna školska kuhinja, kuharice, hrana, a za proizvodnju hrane potrebni su proizvođači hrane, sunce, kiša itd. Igra se nastavlja bacanjem klupka sve dok učenici nisu isprepleteni mrežom suradnje. Nakon što je mreža ispletana, nastavnik pita učenike *jesu li zamišljali ikada koliko su stvari, bića i pojave u životu međusobno povezani? Što se dogodi ako poremetimo jednu stvar? U mreži suradnje nema velikih i malih bića/stvari/pojava – svatko je jedinstven i neovisan. Ali istovremeno i umrežen i međuovisan.* Učenicima se može postaviti pitanje *kako osoba može istovremeno zadržati svoju neovisnost i jedinstvenost i povezati se s drugima poštujući pritom njihovu neovisnost i jedinstvenost?*

Poznavanje drugih i poštovanje različitosti

1.

Naziv aktivnosti: Most između kultura i nacija

Potreban materijal: papiri hamer, olovke u boji, ljepilo

Upute za nastavnike: Podijelite učenike u grupe od šest-sedam članova. Napomenite svakoj grupi da će u ovoj aktivnosti oni biti istraživači. Njihov je zadatak istražiti društvenu zajednicu različitih zemalja. Dopustite grupama da prema željama svojih članova odaberu zemlju čije će kulturno i tradicijsko nasljeđe predstaviti (bilo bi dobro da jedna od zemalja koje se istražuju bude i naša zemlja kako bi učenici imali priliku primijetiti utjecaj različitih kultura u vlastitoj zajednici). Naznačite neka od područja u kojima učenici mogu potražiti međudjelovanje različitih kultura u određenoj zemlji:

- gastronomija: hrana i začini karakteristični za određenu kulturu
- odjeća: utjecaj određenih kultura na način odijevanja
- glazba i događanja: koja je vrsta glazbe zastupljena, kada i gdje je se može čuti, postoje li događanja gdje stanovnici te zemlje mogu upoznati različite običaje i vrijednosti određenih kultura
- arhitektura i pokućstvo: koje oblike utjecaja različitih kultura možemo pronaći u domovima i vrtovima stanovnika
- mediji i umjetnost: televizija i drugi mediji, literatura i umjetnost
- životna filozofija i način života: određeni načini liječenja, alternativni lijekovi i prakse karakteristične za određenu kulturu, različiti oblici tradicionalnih plesova i umjetnička scena
- jezici: utjecaj različitih kultura kroz povijest na izvorni jezik određene zemlje i uporaba određenih riječi i izraza u svakodnevnom životu.

Zamolite svaku grupu da tijekom tjedan dana prikupi potrebne informacije. Naglasite im koliko je važno prikupiti što više različitih primjera. Mogu istražiti različite izvore (knjige, časopise, novine, televizijske emisije). Svom istraživačkom radu mogu priložiti različite plakate i reklame, kao i druge primjere vezane uz kulturna nasljeđa i uvjerenja u određenoj zemlji i zajednici.

Nakon što prikupe informacije, svakoj grupi podijelite po jedan veliki list hamera, olovke u boji i ljepilo. Zamolite učenike da papir podijele u dijelove, jedan za svaku kulturu čiji se utjecaj vidi i osjeća u zemlji koju predstavljaju. S pomoću olovaka u boji neka na dijelovima papira istaknu zanimljivosti vezane uz određenu kulturu i njen utjecaj na različite sadržaje i aktivnosti života stanovnika zemlje koju predstavljaju. Informacije mogu upotpuniti prikupljenim fotografijama i isječcima iz novina. Organizirajte prezentaciju svake grupe o međudjelovanju različitih kultura u određenoj zemlji.

Nakon prezentacije potaknite grupnu raspravu nudeći učenicima mogućnost da iznesu svoja razmišljanja vezana uz navedenu temu. Neka od mogućih pitanja kojima možete potaknuti razgovor: *Jesu li vas neke informacije posebno iznenadile? Je li prisutan utjecaj različitih kultura u određenoj zajednici i je li on važan? Postoji li veći utjecaj pojedinih kultura u određenoj zajednici? Zašto se to događa? Je li upoznavanje drugih uvjerenja, kultura i načina života drugih zajednica bitno za nas? Zašto?*

Ova aktivnost može poslužiti kao uvod u aktivnost prikupljanja sredstava za program „Škole za Afriku“. Organizirajte humanitarno događanje koje će imati međukulturalna obilježja i međunarodno značenje. Svaki razred ili grupa učenika koja sudjeluje može predstaviti kulturna obilježja i povijesna nasljeđa određene zemlje. Izradite odjeću i pripremite jela karakteristična za određenu kulturu. Pozovite roditelje učenika i članove vaše zajednice da vam se pridruže i da vas podrže.

Socijalna pravda

1.

Naziv aktivnosti: Korak naprijed

Prilagođeno prema: Compasito – *Manual on human rights education for children*. 2009. Council of Europe.

Potreban materijal: kartice s ulogama, lista tvrdnji

Upute za nastavnike: Za ovu aktivnost potrebno je osigurati adekvatan prostor u kojem se učenici mogu slobodno kretati. To može biti školsko igralište, ali i učionica u kojoj su klupe pomaknute do zida. Najavite učenicima da je cilj aktivnosti uživjeti se u položaj drugih ljudi, odnosno u uvjete i okolnosti u kojima žive njihovi vršnjaci. Za početak, podijelite učenicima kartice s ulogama (učenici ih mogu izvlačiti iz vrećice) te ih upozorite da ne otkrivaju drugima koju su ulogu dobili. Barem troje učenika (ili više njih – ovisno o broju učenika u razredu) dobiva kartice na kojima piše da trebaju glumiti sebe. Nakon što dobiju kartice s ulogama, učenici se poredaju na jednoj strani prostorije, u jedan red (jedan do drugoga). Pomozite učenicima da se užive u svoju ulogu pitanjima poput: *Kakvo ste djetinjstvo imali? U kakvoj ste kući živjeli? Kakve ste se igre igrali? Kakav posao rade vaši roditelji? Kako izgleda vaš svakodnevni život? Gdje živite? Što radite u slobodno vrijeme? Kakav stil života imate? Koliko novca zarađuje vaša obitelj? Što vas u vašem životu plaši/ uznemirava?*

* *Važno je da nastavnik polako čita tvrdnju po tvrdnju, kako bi omogućio učenicima da razmisle mogu li ili ne, iz pozicije svoje uloge, napraviti korak naprijed. Također, dobro je uputiti učenike da promatraju položaje drugih – kreću li se nakon neke tvrdnje ili stoje na mjestu.*

Nakon što se učenici užive u dobivenu ulogu, pročitajte (jednu po jednu) tvrdnju s liste. Svaki put kada učenik (procjenjujući iz pozicije uloge koju ima) može potvrdno odgovoriti na neku tvrdnju, treba napraviti korak naprijed. Ako je odgovor negativan učenik ostaje na mjestu.

Nakon što pročitate sve tvrdnje, zamolite učenike neka dobro pogledaju svoj krajnji položaj. Nakon provedene vježbe upitajte učenike kako su doživjeli ono što se događalo tijekom aktivnosti, tko se kretao naprijed, tko je stajao na mjestu, kako su se oni osjećali tijekom vježbe, o čemu su razmišljali...

Kako ste se osjećali kada ste išli korak naprijed? Kako ste se osjećali kada ste ostali stajati na mjestu? Koje ste uloge igrali? Vi koji ste često koračali naprijed, u kojem ste trenutku počeli primjećivati da ostali ne idu tako brzo naprijed kao vi? Možete li zamisliti kako je bilo drugima koji su se sporo pomicali? Koliko vam je lako/teško bilo glumiti ulogu koju ste dobili na karticama? Kako ste zamišljali osobu koju ste glumili? Jeste li sigurni da su informacije i predodžbe koje ste o određenim ulogama dobili pouzdane? Jesu li neke od njih zasnovane na stereotipima ili predrasudama? Možete li ovu aktivnost povezati sa svakodnevnim situacijama? S kojim točno? Koja su to prava koja su nekim ljudima uskraćena? Što se može učiniti da nitko ne bude uskraćen za svoja prava? Što vi možete učiniti?

Kartice uloga

Ti si kći bogatog vlasnika naftnih bušotina u Kataru.

Živiš u Njemačkoj, imaš 15 godina i dijagnosticirana ti je disleksija (poteškoće u učenju vezane za pisanje i čitanje).

Ti si 15-godišnji dječak koji živi na ulici u Nairobiju. Otišao si od kuće zbog nasilnog oca.

Učenik si osnovne škole u Hrvatskoj koji se mora koristiti invalidskim kolicima.

Imaš 11 godina, živiš u Hrvatskoj u domu za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi.

Ti si 30-godišnja žena iz Ruande koja ima šestero djece. Nisi išla u školu, ne radiš i HIV si pozitivna.

Živiš u Italiji, modni si model afričkog podrijetla.

Ti si 15-godišnja djevojčica koja živi u Etiopiji. Brineš se za svojih četvero braće i sestara jer su vam oba roditelja umrla.

Ti si ilegalni imigrant iz ratom pogođene zemlje Sirije. Tvoja obitelj nije ovdje s tobom.

Ti si ti sama.

Ti si ti sam.

Ti si imigrant koji vodi mali obrt u Hrvatskoj.

Ti si 16-godišnja djevojčica u Indiji koja će se uskoro udati za muškarca kojeg nikada nije srela.

Imaš 18 godina i studiraš na sveučilištu u Stockholmu.

Ti si 13-godišnja djevojčica koja živi u Zimbabveu.

Ti si kći hrvatskog ambasadora u Egiptu, sada ondje živiš.

Ti si 13-godišnja učenica s Bliskog istoka na razmjeni u Hrvatskoj.

Ti si slavni glumac iz dječjih filmova. Živiš u SAD-u.

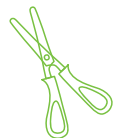
Ti si 17-godišnja djevojka iz Turske koja je upravo rodila dijete, a roditelji joj ne daju da se vrati kući.

Ti si ti sama.

Ti si ti sam.

Ti si 10-godišnji dječak u razredu od pedesetero učenika u Malaviju. Imaš poteškoća s učenjem.

kopirajte i izrežite kartice

Tvrdnje

Uvijek si imao dovoljno novca da činiš što želiš.
Imaš lijep dom s telefonom i televizorom.
Osjećaš da te svi u tvojoj okolini poštuju.
Osjećaš da se tvoja mišljenja poštuju i da te ljudi slušaju.
Završila/završio si ili ćeš završiti srednju školu.

Ne bojiš se toga da te zaustavi policija.
Znaš gdje tražiti savjet i pomoć kad ti treba.
Nikad se nisi osjetila/osjetio diskriminirano.
Možeš otići liječniku i dobiti lijekove kada ti trebaju.
Možeš otići jedanput godišnje na praznike.

Možeš pozvati prijatelje u svoj dom kada to želiš.
 Imaš zanimljiv život i vjeruješ u sretnu budućnost.
 Osjećaš da možeš učiti i imati posao koji voliš.
 Ne bojiš se maltretiranja ili napada na ulici.
 Možeš ići u kino ili kazalište barem jednom tjedno.

Možeš birati u koga ćeš se zaljubiti.
 Jedeš zdravo i ono što želiš.
 Možeš se koristiti internetom.
 Možeš bez problema izaći van sa svojim prijateljima.
 Možeš raditi i zarađivati.
 Tvoji roditelji rade i od dobivene plaće mogu ti priuštiti sve što ti je neophodno za kvalitetan život.

2.

Socijalna pravda

Naziv aktivnosti: Zastupanje prava djece

Prilagođeno prema: *Compassito – Manual on human rights education for children.* 2009. Council of Europe.

Upute za nastavnike: Prije početka aktivnosti zamolite učenike da opišu reklame koje su im privukle pozornost. Neka učenici nabroje stvari koje čine dobru reklamu (pametne fraze, zvučni efekti, glazba, humor, poruke itd.). Razgovarajte o publici kojoj je određena reklama namijenjena (djeca, roditelji, učitelji, generalna publika ili netko drugi). Navedite elemente koji određenu reklamu čine atraktivnom publici kojoj je namijenjena (koje su karakteristike reklama namijenjenih djeci, koje su karakteristike reklama namijenjenih roditeljima, starijim osobama...).

Podijelite učenike u grupe od pet do sedam članova. Zamolite ih da zamisle kako su oni zastupnici dječjih prava. Njihov je zadatak da odaberu koje će pravo zastupati te da osmisle reklamu za odabrano pravo. Usmjerite ih da odaberu pravo djeteta za koje smatraju da ga je važno osvijestiti među ljudima. Potaknite ih da prilikom osmišljavanja reklame u obzir uzmu publiku kojoj je reklama namijenjena te različite mogućnosti i načine prezentacije (gluma, pjevanje, strip, crtani film itd.). Osigurajte dovoljno vremena da se svaka grupa pripremi (izradi potrebne materijale) te da nakon nekoliko dana prezentira svoj rad ostalim grupama.

Promjena i budućnost

1.

Naziv aktivnosti: Koliko sam odgovoran

Upute za nastavnike: Aktivnost započnite pitanjem *što učenici misle koliko su oni sami (svatko zasebno) odgovorni za neke od velikih globalnih problema?* Pritom navedite primjere nekih većih globalnih problema poput zagađivanja planeta Zemlje, nestašice pitke vode, iskorištavanja jeftine radne snage u nerazvijenim zemljama, kršenje ljudskih prava, diskriminacija žena itd. Potaknite učenike da razmisle o tome u kojoj je mjeri rješavanje ovih globalnih problema ujedno osobna odgovornost svakog od nas.

* Spomenuti globalni problemi mogu se napisati na ploču, a učenici mogu navoditi u kojem se postotku osjećaju odgovornima za svaki od njih. Nastavnik zapisuje odgovore učenika te se na kraju može izračunati „srednji postotak“ i vidjeti u kojoj mjeri učenici tog razreda osjećaju odgovornost za probleme o kojima su razgovarali.

2.

Promjena i budućnost

Istaknite učenicima da je svatko od nas uvijek 100% odgovoran za svoje ponašanje. Na taj način uvijek možemo utjecati na rješavanje problema koji nam se čine veliki i za koje, na prvi pogled, nemamo dojam da na njih i mi možemo utjecati, odnosno pridonijeti njihovom rješavanju (npr. ja sam odgovoran za recikliranje papira časopisa koje sam pročitao, a na taj način postizem da se uništava manji broj stabala). Važno je imati na umu poznatu izreku – *Ako nismo dio rješenja, onda smo dio problema.* – i znati da možemo pomoći riješiti problem tako što će svatko od nas preuzeti dio osobne odgovornosti.

Nakon razgovora potaknite učenike da razmisle koje bi korake mogli poduzeti da preuzmu osobnu odgovornost i postanu dio rješenja za neke od svjetskih problema. Sve ideje zapišite na ploču. Zamolite učenike da svatko od njih odabere jedan od načina na koji mogu „postati dio rješenja“ te da sljedećih mjesec dana pokušavaju intenzivno raditi na tome. Nakon mjesec dana učenici mogu izvijestiti o poduzetim aktivnostima i ostvarenim rezultatima.

Naziv aktivnosti: Težina pahuljice

Upute za nastavnike: Ova aktivnost namijenjena je slobodnom kritičkom pisanju. Pročitajte ili podijelite učenicima tekst „Težina pahuljice“. Zamolite učenike da međusobno ne komentiraju pročitani tekst, nego da pismeno iznesu svoja razmišljanja i dojam o pročitanoj. Naslov teksta (sastavka, eseja, pjesme) može biti „Težina pahuljice“ ili naslov po izboru učenika.

* Za ovu aktivnost možete koristiti i tekst pod naslovom „Zašto ne uvježbavamo mir?“

Težina pahuljice

„Odmarala sam se na borovoj grančici kad je počeo padati ovaj snijeg“, pričala sjenica golubici. „Kao što vidiš, nije bilo ni vijavice ni vjetra, snijeg je mirno, tiho padao, kao što nam se događa u snu. A budući da nisam imala raditi ništa pametnije, počela sam brojiti pahuljice koje su se slagale kraj mene na grančici. Pala je, ako se ne varam, 3751 pahuljica i sve je bilo savršeno mirno, a kad se spustila 3752. pahuljica, grančica je pukla, a ja sam morala odlepršati.“

A golubica pomisli i u sebi reče: „Možda nedostaje samo još jedan čovjek pa da cijeli svijet padne u – mir!“
Lj. A. Maračić: Priče o pahuljici

Zašto ne uvježbavamo mir?

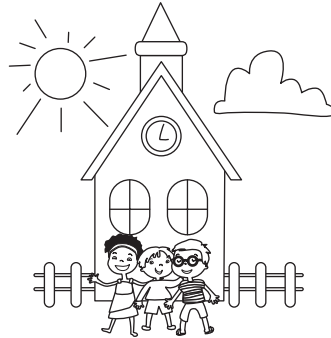
U jednom stripu u nekom časopisu vojnik pita svog narednika zašto ih po cijeli dan tjera da pucaju kao mahniti i da uvježbavaju ratne vještine, a narednik mu odgovora da su u proteklih 3500 godina samo 204 godine bile bez rata, na što mu vojnik postavi pitanje: „A zašto onda ne uvježbavamo mir?“

Prilozi

Prilog 1.: Kartice dječjih prava

PRAVO NA ZDRAVU HRANU.
(čl. 24. i 27.)

PRAVO NA OBRAZOVANJE. (čl. 28.)

PRAVO NA ZDRAVSTVENU ZAŠTITU. (čl. 24.)

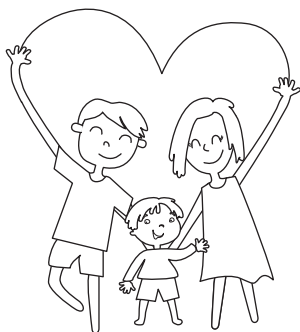
PRAVO NA IME I DRŽAVLJANSTVO. (čl. 7.)

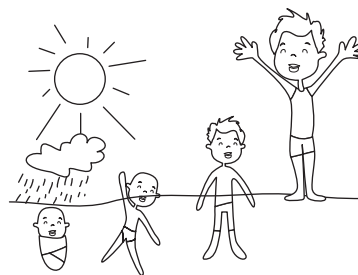
PRAVO IZABRATI PRIJATELJE.
(čl. 15.)

PRAVO IZRAZITI SVOJE MIŠLJENJE. (čl. 12. i 13.)

PRAVO NA ŽIVOT U OBITELJI. (čl. 17.)

PRAVO NA ŽIVOT. (čl. 6.)

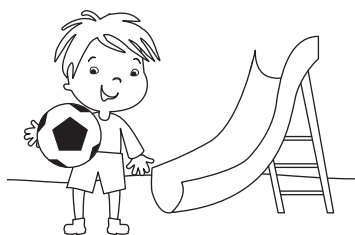

DJECA S TEŠKOĆAMA IMAJU PRAVO NA POMOĆ I PODRŠKU. (čl. 23.)

kopirajte, zalijepite na karton i izrežite kartice

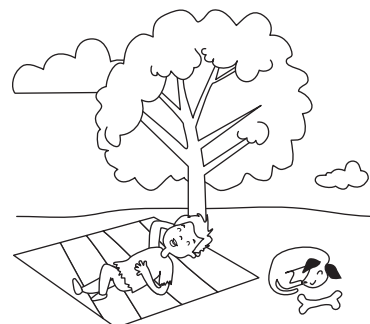

PRAVO NA IGRU. (čl. 31.)

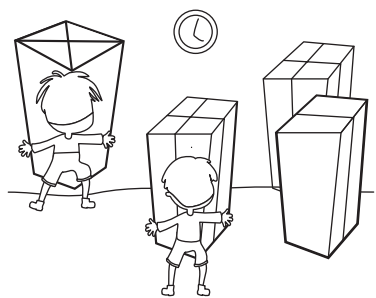
PRAVO NA
JEDNAKOST
BEZ OBZIRA NA
RASU, VJERU ILI
SPOSOBNOSTI. (čl. 2)

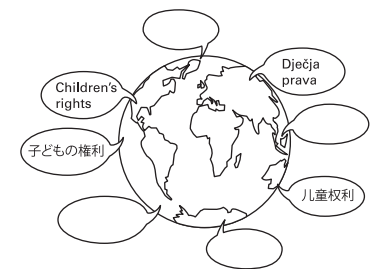
PPRAVO NA ODMOR. (čl. 31.)

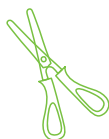
PRAVO NA ZAŠTITU
OD NASILJA (čl. 19. i 34.)

PRAVO NA ZAŠTITU
OD TEŠKOG RADA (čl. 32.)

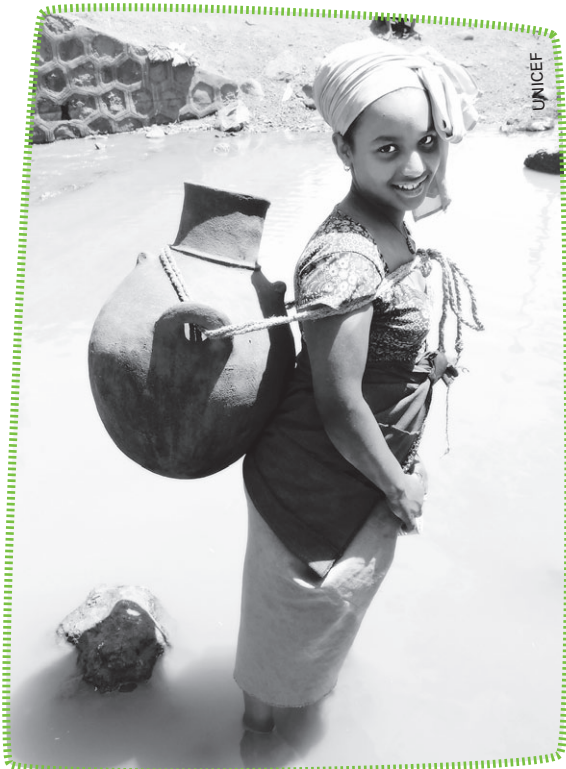

PRAVO GOVORITI SVOJIM
JEZIKOM (čl. 30.)

Prilog 2.: Primjer radnog materijala – fotografije

Igre iz Afrike

Kameshi ne Mpuku (Igra „mačke i miša“), Kongo

Varijacije ove igre zastupljene su diljem Afrike, a izvorni oblik potječe od naroda Luba iz Konga.

- Igrači se postroje u četiri jednaka horizontalna reda ostavljajući jedan prolaz između svakoga od njih, a grupa djece u svakom redu drži se za ruke.
- Jedan se učenik bira da bude pozivatelj, jedan „mačka“, a jedan „miš“.
- Za početak igre miš trči gore-dolje i lijevo-desno kroz prolaze, a mačka ga lovi.
- Kada pozivatelj poviče „Mpuki ekale“ (zaustavimo miša) djeca u redovima puštaju ruke i spajaju ruke s osobom iza sebe stvarajući vertikalne redove. „Miš“ se mora brzo prilagoditi promjeni smjera kako ga mačka ne bi uhvatila.

Govornik poziva na promjenu smjera u pravilnim razmacima. Igra je završena kada „mačka“ ulovi „miša“. Svatko od ovih glavnih triju igrača potom bira neko drugo dijete iz grupe za navedene pozicije.

Kudoda, Zimbabve

Brzo ćete primijetiti da je ovo jedna poznata igra. Izvorna verzija u kojoj se igra često igrala s kamenom ili oblukom i dalje je prisutna u Zimbabveu.

Kako se igra?

- Igrači sjede u krugu.
- Stavite zdjelu (po mogućnosti metalnu) u sredinu kruga i ispunite je s oko 20 kuglica/klikera.
- Prvi igrač uzima kuglicu i baca je u zrak iznad posude (ne previsoko).
- Za to vrijeme, dok navedena kuglica ne padne, pokušava uzeti što više kuglica iz posude.
- Igrači se izmjenjuju, a kada su sve kuglice prikupljene pobjednik je onaj tko ih je skupio najviše.

Awo i Aydelem, Etiopija

Ovo je igra za djecu i odrasle. Može se igrati neovisno o broju igrača. Jedna je osoba ispitivač i mora pokušati nagovoriti ostale igrače da kažu „da“. Onaj tko kaže „da“ gubi i ispada. Ova je igra slična našoj igri riječi.

Ubuthi, Ruanda

„Ubuthi“ na afričkom kontinentu označava otrov (obično načinjen od bobica autohtone biljke). „Umuthi“ je pak lijek, načinjen obično od kore drveta. Smisao ove igre je uzeti „Umuthija“ te ga donijeti doma svojoj obitelji, no pri tom igrača ometa otrov „Ubuthi“, koji također treba uspješno uhvatiti.

Igrači formiraju krug. Odabire se jedna osoba da bude „Sebi“ (kradljivac) koji stoji u sredini kruga zajedno s „Ubuthijem“. „Sebi“ mora uzviknuti ime jedne od osoba koje sudjeluju u igri. Odabrana se osoba naziva „Muntu“ i „Sebi“ i „Muntu“ pokušavaju uhvatiti „Ubuthija“.

Igrač koji prvi uhvati „Ubuthija“ pokušava doći do označene točke u krugu koja predstavlja „Umuthi“ (lijek). Igrač koji nije uhvatio „Ubuthija“ pokušava uhvatiti svog protivnika kako bi ga spriječio da dođe do označene točke.

U sljedećem krugu „Sebi“ je osoba koja se uspješno vratila na označeno mjesto u krugu s „Ubuthijem“ ili je pak uspješno uhvatila svog protivnika.

Mbube, mbube, Južna Afrika

„Imbube“ je jedna od riječi naroda Zulu za „lava“. „Mbube“ je riječ kojom se označava dozivanje lava. U ovoj igri lav proganja impalu (južnoafričku antilopu).

- Svi igrači formiraju krug.
- Dvoje igrača započinje igru, jedan od njih je lav, a drugi impala.
- Stavite im povez preko očiju i rasporedite unutar kruga.
- Igrači u krugu započinju igru dozivanjem lava „mbube, mbube“.
- Što je lav bliže antilopi, to dozivanje postaje glasnije.
- Ako je lav daleko od antilope, intenzitet dozivanja i jačina opadaju.
- Ako lav ne uhvati antilopu unutar 1 minute, bira se drugi lav. Ako lav uhvati impalu, bira se nova impala.

Kukulu, Etiopija

Ovo je ustvari afrička verzija „igre skrivača“. Odabire se baza – „Mariam“. Jedna osoba stoji u bazi i poviče „kukulu“. Drugi se skrivaju i nakon određenog vremena odabrano dijete traga za njima. Igrači se moraju pokušati vratiti u bazu „Mariam“ bez da budu uhvaćeni. Igra je pogodna i za veći broj igrača (od 6 do 15 osoba).

Kwaiara Franga, Niger

Igra je slična našoj igri „mlin“

Igrači se okupe te kredom na tlu nacrtaju pravokutnik. U pravokutniku su naznačene i dvije linije koje idu dijagonalno iz svakog kuta pravokutnika te jedna okomita linija koja dijeli pravokutnik po pola. Pomoću sedam točkica označite međusobna sjecišta linija. Svako dijete ima 3 kamenčića koje postavlja na navedene točkice unutar pravokutnika. Svi redom stavljaju i uzimaju kamenčiće sve dok jedno od njih ne napravi pravilan niz pomoću kamenčića.

Velika zmija, Angola

Potreban materijal: -----

Upute: Igru može igrati 20 i više igrača. Igra se odvija na otvorenom prostoru. Izabire se jedan igrač koji ima ulogu zmije. Ona/on odlazi u posebno označen prostor koji predstavlja zmijinu nastambu. Ostali igrači, koji se zovu trkači, šecu se oko zmiijine nastambe. Zmija se budi na znak i počinje loviti trkače. Trkač kojeg ulovi mora uhvatiti osobu koja glumi zmiju za ruku i oni zajedno počinju loviti ostale. To se ponavlja sa svakim novim trkačem kojeg „zmija“ uhvati. Na taj način „zmija“ postaje sve jača i sve duža. Važno je znati da loviti smiju samo igrači na krajevima, dok se svi moraju stalno držati za ruke. Ako igrači puste ruke i „zmija“ se razlomi, mora se vratiti u svoju nastambu i tamo se ponovno spojiti. Tek kada se ponovno „spoji“ može započeti novi lov. Igra je završena kada svi trkači budu uhvaćeni. Može se dogoditi da „zmija“ postane tako velika da napravi krug oko trkača. Tada trkač može razbiti „zmiju“ koja mora ići na oporavak u svoju nastambu. Za to se vrijeme trkači mogu odmoriti.

Koliko ih ima?, Mozambik

Potreban materijal: perlice, zrna kukuruza, šljunak

Upute: Igru može igrati troje ili više igrača. Svaki igrač ima jednak broj perlica (zrna kukuruza, šljunka), i to između 15 i 20 komada koje drži u jednoj ruci. Drugom, slobodnom rukom uzima iz svojeg dlana (onog u kojem drži zrna) nekoliko komada zrna. Pritom mora paziti da ostali ne vide koliko je zrna uzeo. Tada zatvorenu ruku u kojoj se nalaze zrna pruža prema drugoj osobi i pita je koliko ih ima. Ako druga osoba pogodi točan broj zrna koja su skrivena u ruci, dobiva zrna iz te ruke. Ako pak ne pogodi točan broj, mora dati jednak broj svojih zrna igraču koji mu je postavio pitanje. Igra se igra tako dugo dok jedan od igrača ne ostane bez svih zrna. Igrač koji izgubi sva zrna naziva se **Pa-ka** (mačka).

Mancala, Sijera Leone

Mancala je općeniti naziv za ovakav tip igara (broji i prisvoji), a potječe iz Arabije i znači „pomicati“. Smatra se najstarijom igrom na svijetu, a dokazi o igranju mancale pronađeni su u egipatskim ruševinama iz 1400. godine prije nove ere, urezani u krovove hramova u Memfisu, Tebi i Luksoru. Igra se diljem Afrike, a postoje dva načina. Sjeverno od ekvatora rabi se ploča s dvama redovima, a južno od ekvatora ploča s četirima redovima. Ljudi prodani u ropstvo na Karibe i istočnu obalu Južne Amerike donijeli su igru sa sobom u te krajeve. Izrada i ukrašavanje ploča za igranje mancale predstavljaju poljoprivredu i krajolik; prikaz zemlje koja se čišćenjem, oranjem, navodnjavanjem i žetvom pretvara u plodno polje.

Potreban materijal: kutije za 12 jaja, škare, boja, kistovi, flomasteri, čaše za vodu, papirnati ubrusi, prikladne figurice (grah, spajalica, sjemenke itd.), selotejp, ljepilo, klamerica, razni drugi materijali (budite kreativni!)

Upute za učitelje/nastavnike: Igru započnite povijesnim podacima o mancali.

Možete iskoristiti informacije s početka teksta ili sami pronaći više podataka.

Postoji nekoliko verzija igre, a mancala prikazana u ovome materijalu prilagođena je učenicima.

Napravite ploču za mancalu:

1. Podijelite kutije za jaja i materijale za ukrašavanje.
2. Neka učenici škarama odvoje donji dio kutije za jaja (u kojem se jaja inače nalaze) od poklopca.
3. Na svakoj se kutiji za jaja nalazi preklap s dvjema izbočinama koje služe da bi kutija ostala zatvorena – taj nam dio ne treba, možemo ga odrezati i baciti.
4. Prerežite poklopac na dva jednaka dijela režući po užoj strani.
5. Dvije polovine poklopca stavite ispod donjeg dijela kutije tako da s lijeve i desne strane dobijete posude i pričvrstite ih ljepilom, selotejpom ili klamericom. Valja paziti na to da posudice budu dovoljno velike kako bi u njih stale sve figurice koje se rabe u igri.
6. Sada učenici mogu ukasiti svoje ploče. Podsjetite ih da se za ukrašavanje inače rabe simboli koji predstavljaju poljoprivredu, krajolik i žetvu, a učenici svoje ploče mogu ukasiti i simbolima koji predstavljaju važne stvari u njihovu životu.

Kad su se ploče za igranje osušile i spremne su za igru, podijelite figurice i objasnite djeci pravila igre.

Postoji mnogo verzija pravila, tako da sami možete odabrati prema kojima ćete igrati.

U nastavku su pravila koja se najčešće rabe.

Pravila igre: Ploču postavite između igrača, s većim posudama na lijevoj i desnoj strani. Svakom igraču pripada šest malih posuda ispred njega i jedna velika posuda na desnoj strani. Smjer kretanja u igri također je udesno. Na početku igre u svakoj maloj posudi mora biti jednak broj figurica (obično se stavljaju po tri), a velike su posude prazne. Igrači naizmjenice uzimaju figurice iz neke od svojih malih posuda i jednu po jednu postavljaju redom u svoje posude (male i veliku) ili u protivnikove male posude. Figurice iz velike posude ne uzimaju se, ona služi za sakupljanje.

Primjer (ako smo stavili po tri figurice u svaku malu posudu): Na početku igre igrač uzima figurice iz četvrte posudice s desne strane. Stavlja jednu u treću, pa u drugu i na kraju u zadnju posudu. Ako igrač uzme figurice iz krajnje desne posude, stavlja jednu figuricu u svoju veliku posudu i nastavlja stavljanje po jednu figuricu u protivnikove male posude.

Ako igrač odloži posljednju figuricu u svoju veliku posudu, ima pravo opet igrati. Ako igrač zadnju figuricu stavi u praznu malu posudu na svojoj strani, uzima tu figuricu i sve figurice iz protivnikove male posude na suprotnoj strani te ih prebacuje u svoju veliku posudu, ali nema pravo opet igrati.

Igra završava kada jedan od igrača isprazni sve svoje male posude.

Pobjednik je onaj tko u većoj posudi ima veći broj figurica.

IZVORI LITERATURE KOJI MOGU BITI KORISNI

„Život kao moj“, UNICEF, 2006.

„Škola kao moja“, UNICEF, 2008.

Fountain, Susan, „Education for Development: A Teacher’s Resource for Global Learning“, UNICEF, Hodder & Stoughton, 1995.

Miljević-Ridički, R., Maleš, D., Rijavec, M., „Odgoj za razvoj“, Zagreb, Naklada Slap i UNICEF, 1999.

Maleš, D., Stričević, I., „Odgoj za demokraciju u ranom djetinjstvu“, Zagreb, Udruženje Djeca prva, 2005.

Miljević-Ridički, R., Miljković, D., Pavličević-Franić, D., Rijavec, M., Vizek-Vidović, V., Vlahović-Štetić, V., Zarevski, P., „Učitelji za učitelje“, Zagreb, IEP d.o.o. i UNICEF, 2000.

www.dijete.hr

www.hmvc.hr

www.teachunicef.org

www.ured-ravnopravnost.hr

www.prs.hr

<http://africanlists.wordpress.com/2010/04/03/list-of-african-games/>

www.eycb.coe.int/compasito/

Osigurajmo svakom djetetu
zdravlje, obrazovanje, jednakost, zaštitu
UNAPRIJEDIMO ČOVJEČANSTVO

Fond Ujedinjenih naroda za djecu
Ured za Hrvatsku
Radnička cesta 41/7
10 000 Zagreb, Hrvatska

kolovoz 2015.